

Лезги Нямет

Шиирар

Ктаб туькГуьрайди Н. Мамедалиев я

Махачкала, 1992

КЪИЛЕР

ШИИРАР.....	5
УЪМУЪР ЖЕНГЕРА ФЕЙИ ШАИР	5
ТУЪТУЪКЪУШ	7
ХАРУ БИЛБИЛ	7
ШАГЪНАБАТ	8
БИЛБИЛ	8
ЖЕДАЙ ТУШ.....	9
КЪЕКЪВЕМИР, РУШ	9
ПАШМАНВАЛ	10
РИКИН ГАФАР.....	10
АМУКЪНА ЗУН ТАМАШИЗ.....	11
ЖАВАБ ЦЕ	12
ВУЧИЗ ХЪАНА?	12
САМУРДИ.....	13
НА ЛУГЪУЗВА... ..	13
МЕСЛЯТ	14
ЖАВАБ.....	14
ДУСТАР АВА ЗАХЪ	15
ЯЛГЪУЗ	15
КУЗ АМУКЪНА ЗУН.....	16
ЯРДИ.....	16
САЯДПЕРИ	17
АШКЪДИН ЦУЪК	17
ЗАРАФАТ.....	18
ГАДАНИ РУШ.....	18
БЕМБЕЦ	19
ЖЕДА ЖАЛ?	20
ГЪИКИ ТАМАШДА?	20
САМУР КЪАТИНА	21
ХЪЕЛ Я ЗАВ.....	21
ГАФ ЦЕ АТИЙ	22
ПЕХИЛ Я ЗУН	22
ЗИ РИКИ ХАНАЧ	23
КИАН ЖЕМИР.....	23
СИР АХЪАЮН	24
* * *	25
ЗУН ВУЖ Я?	26

НИЗ ЛУГЪУН?.....	26
БЕС ВУЧИЗ?	27
ЯРДИН ПАТАВ	28
ГЪАЙИФ	29
СУДЪЯ ЧАКЪАЛ	29
ПУД КАС	30
ХУЪРУЪН ЧІЕХИДИ	30
ПУЛ ГУМАЧИРЛА.....	30
КАНА ЗИ РИКІ	31
КЦІАР	31
ХУШ ХЪАНА ЗАЗ	32
ВУЧИЗ?	32
МАД СА ЙИС.....	35
ФАД ЧАРА ХЪУХЪ.....	35
ГЪАР САМУРДАЛ АТАЙЛА.....	36
ВУНА	36
КУЪН ХВАШГЕЛДИ.....	37
ХЪЕЛ КЪВЕМИР.....	38
ГАЗЕТ КІЕЛА	41
ГЪАЙИФ	43
ХЪАНАЧ БАТІУЛ.....	44
ИТИМРИЗ.....	45
ЧИНЕБА.....	46
ЗУЛ.....	47
СА РУШАН АШКЪИ	47
КИМЕЛ	48
«СУВАР»	49
КЪИСМЕТ Я	52
НИЗ РАХАН?	53
РАЗІ ХЪУХЪ	53
ЗИ КІВАЛИЗ ША!	55
ТАМА.....	56
ЧИЗВА ЗАЗ	57
ФЕХРИ ХИЯБАН	58
ТАРИХ КІЕЛНА	59
ЗИ КЦІАР	62
ЛЕЗГИЯР	63
ХЪЕЛ АТАНА.....	65
ХЕР АЛАЙ МАНИ	65
МЕХЪЕРИН МАНИЯР	66

ЛЕЗГИ НАМУС	69
ХЪИЯХЪ КЪЕЛЕМ	70
КЪУДАР	71
ВАДАР	72
РУГУДАР	75
МУЪЖУЪДАР	77

ШИИРАР

Уьмуьр женгера фейи шаир

XIX асирдин зурба кавказовед алимрикай сад хъайи П. К. Услара вичин са макъалада къейднава: «Яраб и халкъдихъ (лезгийрихъ – А.М.) гьикъван шаирар хъайиди ятIа?»

РикIивайни, Кавказдин бинелу халкъарикай чи халкъ къван гзаф шаирар хъайи къвед лагъай са халкъ къалурун четин я. Чи халкъдин ихътин шаир рухвайрикай садни чи арадай вахтсуз фейи Лезги Нямет я.

Мамедалиев Нямет Нифталидин хва 1932-йисан майдин 20-аз КцIар райондин ЭчIехуьре дидедиз хъана. Хуьруьн мектеб акъалтIарайдалай къулухъ ам Бакудиз фена, сифте пеше чирдай мектебда, гуьгъуьнай Азербайжандин педагогикадин институтдин филологиядин факультетда кIелна 1956-йисуз институт куьтягъна хайи райондиз хтай Нямет сифте са къадар вахтунда Вурварин хуьруьн мектеба, ахпа Самур поселкадин мектебда ва гуьгъуьнай уьмуьрдин эхирдалди КцIар шегьердин 3-нумрадин мектебда муаллимвиле кIвалахна.

Лезги Нямета шиирар кхъиз ЭчIехуьруьн мектебда кIелзавай йисарилай башламишна. Адан сад лагъай шиир 1947-йисуз Бакуда акъатзавай «Азербайжан генжлери» («Азербайжандин жегъилар») газетда чап хъанвай. Гуьгъуьнай шаирдин лап хъсан шиирар лезги газетра ва альманахра акъатнай. Вич сагъ амаз шаирдин Бакуда къуд ктаб: «Дагълара» (1964), «БембецI» (1966), «Зегъметдикай баядар» (1975) ва «Зи хиялра» (1984) чап хъанай.

1959-йисуз КцIар района «РикIин гаф» тIвар алай эдебиятдин кIватIал арадал атана. Лезги Няметани и кIватIалда иштиракиз башламишна. КIватIалди вичин вилик гегъенш макъсадар эцигнавай: лезги чIалал кхъизвай шаирар ва прозаикар санал кIватIун, дидед чIал, хайи халкъдин тарих, эдебият, меденият, мифология, фольклор дериндай чирун ва абур чирунин рекъе халкъдин гегъенш къатариз куьмек гун. Са тIимил чIавалай кIватIалдиз лезги чIалалди кхъизвай хейлин къуватар желб хъана. Абуру вирида коллективди вичин вилик эцигнавай макъсадар къилиз акъудиз башламишна. Анжах и кIвалахрикай Азербайжанда авай къадардиз тIимил халкъар ассимиляция авуна са халкъ – азербайжан халкъ арадал гъун вилик макъсад эцигнавай туьрк шовинистриз хуш къевезачир. Абур жезмай къван кIватIалдин кIвалахиз маниивализ, кIватIалдин активистихъ сурматIар акализ, абурал буьгътенар вегъиз, абур халкъдин виляй вегъиз алахъзавай. ЯтIани, кIватIалдин членри чпин женг са легъзедани акъвазарнач.

1976-йисалай «РикIин гаф» кIватIалдиз регъберваун Лезги Няметан хиве гъатзава. Шаирди и чIавалай кIватIалдин карда мадни активдаказ иштиракзава. Ада кIватIалдиз хейлин цIийи къуватар – жегъил шаирар ва прозаикар желбзава. Абурун эсерар «Къизил Къусар» газетдин чинриз акъудзава, абурун ктабар чапдиз гъазурзава. Районда лезги поэзиядин нянар къиле тухузва. Халкъдин арада лезги чIал, эдебият, меденият таблигъ ийизва. Азербайжандин шовинист

регъберри кьиле тухузвай ассимиляторвили сиясат негъзава. Бакудин ва Москвадин чІехи идарайрин вилик лезги халкъдин месэлаяр эцигзава.

Шаирдин и гьерекатрикай туьрк шовинистриз ва чкадин нигилистриз гзаф хьел кьвезвай ва абур, алакьнайтІа, адан хамни алажиз гьазур тир. Абур ам желеда тваз алахъзавай. Эхир хьи, 1985-йисуз абур чпин мураддиз агакьна...

Туьрк шовинистрин гъилибанри кьве жегъил лезги шаир (чна абурун тІварар кьазвач) алцуарна, абурун республикадин чІехи тешкилатриз Лезги Няметалай шикаятдин арзаяр кхъиз туна. А арзайрин мана-метлеб вири кьуру буьгътенрикай ибарат тир. Абуру Лезги Нямет миллетчи хъиз, халкъарин арада душманвал твазвай са кас хъиз кьелемдиз ганвай. Гъа арза гъиле асас кьуна, и алчах кьемеда тешкилнавай ксари Лезги Няметаз гьукуматдин хсуси идарайриз эвериз, ам силисиз, адаз кичІерар гуз, ам инжиклу ийизбашламишзава. Кар анал алай хьи, чеб кьилелай кІвачелди шовиниствили азарди кьунвай ксари вичин халкъдин милли ихтиярар патал женг тухузвай патриот шаирдал миллетчивилин тагъма алкІурзавай. Туьркверин са мисалда лагъанвайвал» «Адымы сене кьоярам, сени яна-яна кьоярам», «зи тІвар за вал эцигда, вун куз хьукьуз амукъда».

Вири и буьгътенри, сурматІри, силисри, руьгъдин террорди шаирдин гьакІни азарди заифарнавай сагъламвили пис тагъсирна. Ам 1986-йисан январдин 9-аз рагъметдиз фена.

Шаирдин са шиирда лагъанва:

Шаирар фад рекьид,
Дагъ рекьидач. Ваъ.
Шаирар фад рекьид.
Рагъ рекьидач. Ваъ.
Шаирар фад рекьид.
Ваъ! Рекьидач шаирар.
Чилни цавни рекьид,
Гъич садрани рекьидач.
Эл паталди абуру кхъей
Даим дири шиирар.

Эхъ! Лезги Нямет чи арада амачтІани, адан шиирар, адан фикирар, идеяр гъамиша сагъ я. Абуру чаз дуьз рехъ, экуь рехъ, гъахълу рехъ кьалурзава!

АЗИЗ МИРЗАБЕГОВ

Туьтуькъуш

Са пакамахъ туьтуькъуш
Юлдашривай къакъатна
Билбилри кеф чӀугвазвай
Багъдин юкъваз аватна.

Вичин асул юлдашар
РикӀелай фад алудна,
Ина ада са тегъер
Варцар-йикъар акъудна.

Вичиз чешне къачуна
Абурун хуш ванцелай,
ТуькӀуьрна са макъамни
Алакъдайвал вичелай.

Вичиз вири макъамар
Чир хъанвайди хъиз хъана,
Туьтуькъушар акурла
Рахан тийиз кис хъана.

ГъакӀ ятӀани фагъирдин
Манийри ван авунач.
Билбилрикай садазни
Ам билбил яз акунач.

1959

Хару билбил

Гъар юкъуз са сару билбил
Зи бахчада къвез ацукъна.
Хура тваз зи гаравай къил,
РикӀ къакъатиз шех ацукъна.

Лагъана за: вуч хъана вахъ
ИкӀ зарул жез, сару билбил?
Лагъана заз: къелкъвемир захъ,
Зун я элдин хару билбил.

А билбилдиз виридаз хъиз,
Цуькни кӀан хъун чир хъанач заз.
Цуьк гудамаз кӀанидаз хъиз,
РикӀни кӀан хъун чир хъанач заз.

Къе пакамахъ «хару билбил»
Зи бахчадай катна фена.
Гарамаз зи хуравай къил,
РикӀ вилерив къатӀна фена.

1960

Шагънабат

Дагъларин къуьнерлай нек хьиз алахьиз,
Бахтавар булахрин церик какахьиз,
Бегьер гваз багъларин къужахда гьахьиз,
Къвезва вун чуьлда ван туна, Шагънабат.

Чиз верцИи тир дад
Салариз фад-фад
Гузва а ви яд
Чина, Шагънабат.

Зегьметдив диганвай мублагъ никIера,
Дашлудин кIамара, суван кикера,
Ашкъидив ацIанвай гумрагъ рикIера
Къунва хас тир чка вуна, Шагънабат.

Ви ван я азиз
Гьар садан рикIиз,
Чпин рикIер хьиз
Чина, Шагънабат.

КцIар вацI тIвар алаз хьсан я чаз вун,
УрусризВолга хьиз масан я чаз вун.
АцIура багъларив тала, тIул, дугун,
Самурдин гьил гьиле къуна, Шагънабат.

Ша чун ая шад
Гьамиша хьиз мад
Ватандин азад
Ччина, Шагънабат.

1960

Билбил

ТIакъунамаз дагълара рагъ,
Багълара вун туна, билбил,
Авудна на эл ахварай
Гьар пакамахъ, суна билбил.

ЧидачтIани кIелиз-кхьиз,
Шиир кIани рикIер михьиз,
ТIвар-ван авай шаирди хьиз,
Ухшатмишда вуна билбил.

Сад элдин, сад юкъва чуьлдин
Ша экв жен гьар шад гуьгьулдин,

Вун – ви гуьзел кьизилгуьлдин,
Зун ярдин гьил кьуна билбил.

Чид я лугьуз кIани девран,
Кеф чIугвадай азад ватан.
Какадарна сад садак ван,
Мани лугьун чна, билбил.

1960

Жедай туш

Вичиз рехъ чин тийирдивай
Масад рекъе тваз жедай туш.
КIан хьуналди кьемкьердивай
Вечрен кака хаз жедай туш.

ТахьайтIа са аял себеб,
УстIарди гьич илигич кьеб.
Ухшар ятIан сад садаз чеб,
Уьрдегдикай кьаз жедай туш.

Бубайрилай амай гаф я:
«Кар мукьуфдив, кьилив ая».
КIарасдикай ракъун пая,
Кьалгьандикай таз жедай туш.

Рахадайбур гзаф цавай,
Яргьал хьана акьваз чавай.
Чпин гафар шаирривай
РикIин кьене таз жедай туш.

1960

Кьекьемир, руш

Галатда вун, ийиз икъван наз,
                                кьекьемир, руш.
Марал хьиз, кьил даим вине кьаз,
                                кьекьемир, руш.
Юкьуз, таза цуькведи хьиз,
                                атир чукIуриз,
Йифиз вацран чина куьлге тваз,
                                кьекьемир, руш.
Гьатайла жув хьтин гуьзел
                                рушарин юкьва,
Сабур ая, абур чараз таз
                                кьекьемир, руш.
Ви тупIук ваъ, кутунва за
                                вилерик лишан,

КІанзавачтІа, а зи лишан кваз
кьекьвемир, руш.
Эгер ви рикІ туштІа кьванцин,
закай хабар яхъ,
Кьван хьиз жуван гуьгьуьнаваз
гваз кьекьвемир, руш.
Килигайла, беневшад хьиз,
гардан патал кьаз,
Чулав вилер кьалур тийиз заз,
кьекьвемир, руш.
Кьадир чир хьухъ Нямета ваз
лагъай гафарин,
Адан жегьил рикІ жувакай хаз,
кьекьвемир, руш.

1960

Пашманвал

Къе хьиз гуьзел, накъ ақунайтІа,
Вун бубадин кІвале тачир за.
Вядедамаз хабар кьунайтІа,
Гьил дидедин гьиле тачир за,
Вун бубадин кІвале тачир за,
гьиле тачир за.

Лугьудайла ам зи кІани яр
Авай ширин мез, седеф сарар.
Перишан яз а бурма чІарарал
Темен гудай, пеле тачир за,
гьиле тачир за.

Заз свас ава. Жува лагъ, вучин?
Адахъни зун кІанид яз вичин.
ТахъайтІа, руш, ви рагъ хьтин чин
МичІи цавун геле тачир за,
Вун масадан кІвале тачир за,
гьиле твачир за.

1960

РикІин гафар

Дидедин нек са чІавузни ивидикай
хкатдай туш.
Рикьидалди кьегьал касдин рикІелай эл
алатдай туш.
Таладив дагъ, гатфарив зул, ракъинив
варз агатайтІан,
Азадвални зулум-зиллет мад са-садав

агатдайд туш.
Цавар цурцун, чилер ракьун, гьуьлер
азгъун хъайитІани,
Чпин Ватан кІандайбурук душмандин сас
акатдай туш.
Къисмет хъана къакъатайтІан бедендивай
гъилер-кІвачер,
Зи эл диде Ватандивай, рикІ чандивай
къакъатдай туш.
Зегъмет чІугна эгъуьналди хъуртан
кІаняй къизил-гиммиш,
Къеж галачир къуру чиляй стІални яд
акъатдай туш.
Асул миxъи къизил я чи рагъ хъиз экуь
яру пайдах.
Ам чи азад элдин гъилияй садран чилел
аватдайд туш.
Йифиз-йукъуз шиир кхъиз ацукъайтІан
а пайдахдик,
Вичел кІус чан аламай къван Няметан гъил
галатдай туш.

1960

Амукъна зун тамашиз

ТиртІан ялгъуз, жаваб тагуз,
Мадни наз гуз акурла,
Чулав вилер, лацу гъилер
Цай къуна куз акурла,
РикІ цІрана, мез къурана,
Рахадай гуж кумачиз,
Амукъна зун нефес къуна,
Ярдин чиниз тамашиз.

Хъана секин, кІани рикІин
Фикир якъин жедалди,
КІватІ хъувуна къуват къилин
Рахаз мумкин жедалди.
РикІ цІрана, мез къурана,
Чанда тІакъат амачиз,
Амукъна зун нефес къуна,
Ярдин чиниз тамашиз.

«Жемир пашман, зи ширин чан
Хъуй ваз къурбанд» - лагъайла,
«Тек са вун я заз вун жув къван
КІани инсан» - лагъайла,
РикІ зурзана, гъекъ къурана,
Маса затІни кІамачиз,

Акъвазна зун гъилер къуна,
Ярдин чиниз тамашиз.

1960

Жаваб це

Чарар сару, вилер чӀулав,
Хам пӀузарар сад са ялав,
Аквас жеда рушар къвалав
Гуьзелрин таж-цуьк хъана вун.
Лагъ, гъи хуьруьз акъатнава,
Муаллим руш, гъикӀ хъана вун?

Дуьшуьш хъайла зал,
Твамир чина шал.
РикӀиз хуш я зи,
Руш ви гуьзелвал.

Тпакъунамаз экуьн ярар,
Чанда гъатна къайи гарар,
Эвягъдайла чуьлди чӀарар,
Чилел атай чиг хъана вун.
Лагъ, гъи хуьруьз акъатнава,
Иер суна, гъикӀ хъана вун?

Патав гвайла вун,
Акатна зурзун,
Мекъеди къур хъиз
Амукъзава зун.

Лацу гъилихъ сят, цам галаз,
Шумал буйдал ипек алаз,
Школьникриз рекъер къалаз
Акурла, зи рикӀ хъана вун,
Лагъ, гъи хуьруьз акъатнава,
Я Саният, гъикӀ хъана вун?

Це заз са жаваб,
Хъурай ваз суваб.
Мад зи рикӀивай
Хъижеч амач таб.

1960

Вучиз хъана?

Я руш, ваз и рикӀин ширин хуш къведай ван,
тан вучиз хъана?
Гуьзелвили асул шартӀар: шумал буй,

тан вучиз хъана?
 Магнитди хъиз вичел ялдай алмас хътин
 хци вилер,
 Душманарни гъейранардай лацу гардан
 вучиз хъана?
 Хуш килигун, хъуьтуьл рахун, вацран акун
 авай касдин
 Къеневай рикI ял тежедай мрамардин къван
 вучиз хъана?
 РикIна патав эгечI тежез, физва зун ви
 яргъарилай.
 Икъван факъир са жегъил ваз сифтедай кIан
 вучиз хъана?
 Къевез-хъфена даим патав, хесетарни
 чирна жуван,
 Михъиз мукъув агатайла, ахпа тIакIан
 вучиз хъана?
 КIан тахъун са айиб кар туш, жувакай хуш
 татай чIавуз.
 Зазни чира асул себеб, гила пашман
 вучиз хъана?
 Ви гъавурда акъадамаз лугъузва за
 жува жуваз:
 Няметдикай и тагуран эхдай инсан
 вучиз хъана?

1960

Самурди...

Вучиз ятIан... кье зи кефи хана Самурди...
 Къужахдаваз рагъул ятар гъана Самурди...
 Хайи хци дидедлай хъиз чIехи хъун патал
 Дагъларин экв, булахрин нек хъвана Самурди.
 Чи багълариз шуьрбет гъана ара датIана,
 Гагъ чими жез, гагъни мурк хъиз къана Самурди.
 Гъикъван чIав я, ширин-ширин лайлаяр ягъиз,
 Чи эллериз савкъатар гъиз гана Самурди.
 Ябни гузвач ягъидиз хъиз, себеб аватIа,
 Зи гафариз вучиз секин хъана Самурди?
 Ийизвай туш гугрумар кье, тарих шагъид я,
 Чун вилив хуьз, гъахъ авачиз, чIана Самурди.
 Чир хъухъ, Нямет, къабулзавач са кIвалин хзан
 Чарабур хъиз хъунухъ гъарам сана Самурди.

1961

На лугъузва...

На лугъузва: килигмир заз.

Иердаз бес килигдачни?
Жув акурла секин акъваз
Тежердаз бес килигдачни?

Къекъведайла рикІин хиял,
Хъуредайла саки аял
Килигайла ван, нефес, ял
Техвердаз бес килигдачни?

За килигин, нани килиг.
Къуй рахйрай къве гъисс, къве рикІ,
Килигдайла яргъаз, вилик
Хквердаз бес килигдачни?

1961

Меслят

Вилерив вилер диндирмишайдан
РикІикай хабар къун хъсан я ваз.
Вун жерягъ я ви патав атайдан,
Дердиниз дарман гун хъсан я ваз.

Уъмуърдин рекъяй агагъна паяр,
Хиялдай ракъугъ танишар, таяр.
Жагъурна жуваз кІани тир са яр,
Гъисс къилин геле тун хъсан я ваз.

РикІин вулкандал атай чІавуз звал
Фикир це, рекъер жуваз тахъуй сал.
Аял чІавалай ви ашкъидин цІал
ЦІрайдаз сагъиб хъун хъсан я ваз.

Яргъариз фимир, зи нефес, зи рикІ,
Ширин билбилар тахъурай гъарикІ.
Эвел ашкъидин ялавдиз килиг,
Ахпа лагъ: даим зун хъсан я ваз.

1961

Жаваб

Вири жегъил рушариз хас
ВикІегъвилиз къуш тир пери.
Вичел дуьшуьш хъайи гъар са кас
Гъейранардай руш тир Пери.

Ширин мецел рахайбуруз
Ширин жаваб гудай ада.
Фурс гудайбур «зун, зун» лугъуз,

Вергеди хъиз кудай ада.

Ихътин маса шартлар тамам
Яз, авайган акьул, камал,
Ашукъ хъанай чи хуьре ам
Сифет кӀвечӀи, чупур садал

Лагъай чӀавуз чна адаз:
«Жагъаначни са масад ваз?»
Ада жаваб хгудай чаз
«Яр хъанва зун чин михъид ваъ,
РикӀиз кӀани, рикӀ михъидаз».

1961

Дустар ава захъ

Сифет мублагъ гатфар хътин дустар ава захъ.
РикӀер цӀуру сафар хътин дустар ава захъ.

Гъатай чӀавуз сагъиб зиян хкӀадай кӀеве,
Шагъиддизни авур зиян такъадай хиве,
»Чан, рикӀ – лугъуз, хъуьтуьл хъана къекъведай сиве,
Ягъсуз папан гафар хътин дустар ава захъ.
Себеб: фад-фад дегиш жедай къастар ава захъ.

Титаз лацу живедални жуван чӀулав гел,
Абру даим гъейранарда дуьзвилелди эл.
Темягъ фидай цуьквер, векьер хунча яз кьилел,
КӀаник лил квай чӀафар хътин дустар ава захъ.
Себеб: фад-фад дегиш жедай къастар ава захъ.

Атай чӀавуз ферли са кар гъиляй хатадай,
Мухал хвейи верчери хъиз лувар гатадай,
Гагъ-гагъ кьуру гугрумариц цава ван твадай,
Гатуз къвадай марфар хътин дустар ава захъ.
Себеб: фад-фад дегиш жедай къастар ава захъ.

Дамахда за и дустарал, гзаф шад я зун.
Икъван чӀавалд тахъай хътин бахтлу сад я зун.
Абрухъ галаз санал гагъ кьуьд, гагъни гад я зун.
Къве чин алай афар хътин дустар ава захъ.
Себеб: фад-фад дегиш жедай къастар ава захъ.

1961

Ялгъуз

Гъар пакамахъ ичин багъда вучзава на, суна ялгъуз?
Цуькверикай чин чуьнуьхиз туна пеле жуна, ялгъуз?

Гъикъван чІав я зи ашкъидин сиве туна дегъне къенер,
Алчударна вуна гъилел ахъай тийиз къуна ялгъуз.

Гъикъван чІав я зи гъиссерин симер яз ви рикІин телер.
Къуй абур мад гъакІ амукърай. Ша гафарин чна ялгъуз.
Йифиз-йукъуз ара тагуз цІаІрапІар гуз къверигзава,
Зи рикІ экв хъиз яймиш хъана а ви гуьзел чина ялгъуз.

Якъут хътин пІузарринни, шиве хътин хам чІарари
Зи ашкъидив ацІанвай рикІ гъа и геле туна ялгъуз.
Инсаф ая, акъваз, рахух. Муьгъуьббатдин есир я зун,
Кат хъийимир, яр, ачкара хъиз, зун и гъалда туна ялгъуз.
Кар я бирдан, Няметан чан амукъайтІа цІай къуна куз,
Дарман ая вуна ялгъуз, вуна ялгъуз, вуна ялгъуз.

1961

Куз амукъна зун

Акуна ялавдив ацІанвай вилер,
Авуна вилери зуз амукъна зун.
Вилерай вилериз чІуг хъана телер,
Аватна ашкъидин цІуз амукъна зун.

Чиниз килигайла акуна заз цуьк,
Цуькведиз килигна зурзана зи рикІ.
Жув жував гумачиз акъвазна вилик,
Са чІав адаз фикир гуз амукъна зун.

Къизилгуьлдин чинал алай чІулав хал
Акуна, кІусни чан амукънач хъи зал.
Акурла, тупІук квай къизилдин тупІал,
Кам къулухъ чІугуна, куз амукъна зун.

1962

Ярди

Муьгъуьббатдин калзамай цуьк ашкъидин цІув хъурна ярди.
Ашкъидин цІув ацІанвай рикІ муьгъуьббатдив къурна ярди.
Гагъ жейран хъиз, гагъ марал хъиз къекъвез, тергиз кагъулвал зи,
Дигмишарна бахтарин ник, гъиссерин чиг къурна ярди.

Гъар жузурдаз вичин кІан хъун, вич зи чан хъун чирнатІан мад,
Зун акур къван яргъарай физ, рикІ цІивиндин фурна ярди.
Гъар са кардиз эхиз, таб гуз, жув секин хуьз алакьдай зун
Кеврекарна, чІал течир са хам аял хъиз, шурна ярди.

Чирна ариф акъулдив къе уьмуьрлух ян, тушни ашкъи,
Муьгъуьббатдин гур цІаяркай гъахъ жагъурдай турна ярди.

Ахпа даим хуш вилеркай Няметаз мад ачух дуьнья,
Теквилин тум квай чилеркай чӀулав алем – сурна ярди.

Саядпери

Багъдин хура экуьн яра
Килигдайла хъуьхъвериз ви.
Пелен гъекъни гъилин къабар
Элкъведайла цуьквериз ви.
АквзватӀан, тамарзу яз
Килигзава зи рикӀи ваз, Саядпери! Саядпери!

КӀанидаз хъиз жаваб це заз:
Лагъ кван, я цуьк, цуьк галачиз
Билбилдивай жедан акъваз?
Нянихъ кар куьтягъайла,
Гъазур жен чун санал хъфиз.
Къе кӀвал-югъни садин чна,
Чи пешеяр, фикиарр хъиз.
Гъазур ятӀа гъил гъиле къаз,
Сабур ая, жемир яргъаз, Саядпери! Саядпери!

КӀанидаз хъиз жаваб це заз.
Лагъ кван, я рикӀ, рикӀ галачиз
Жегъилдивай жедан акъваз?

1962

Ашкъидин цуьк

Вун акуна, вили къуна, течиз кӀани хъун,
Гуьзелвилел рикӀ цӀурурна гъейран хъанай зун.
Фена йисар, фена варцар гъижрандин гъапа,
Хиялдайни амачир зи вун вилиз ахкун.

Эй ашкъидин цуьк
Вун галачиз рикӀ
КӀвале шадвал хъайилани
Жез ава гъарикӀ.

Рча гъана, вун хтана, йиф акур рагъ хъиз.
РикӀ зи хура чӀехи хъана, тах такур дагъ хъиз.
Аламуьнач адал садни гъижрандин гелер.
Хтана чан, хъана кӀубан, цуьквед къур багъ хъиз.

Эй ашкъидин цуьк
Вун галачиз рикӀ
Гъиле шадвал хъайилани
Жез ава гъарикӀ.

Мад вилериз сифтегъан хъиз ахквадамаз вун,
Гъейран хъанач, кІубан хъанач, ашукъ хъана зун.
ХъуьтІер акур, къаяр акур цуькни билбил хъиз,
Хвена гъуьрмет, хъана къисмет, бахтавар я зун.

Эй ашкъидин цуьк
Вун галачиз рикІ
Къиле шадвал хъайилани
Жез ава гъарикІ.

1963

Зарафат

«Зегъмет чІугна Алиди
кІвал эцигна муркІадал.
Гъава хъайла чимиди,
Мурк цІрана, цІвена кІвал.

ХъуьтІуьз кІукІна Периди
Гъери авай бекъедал.
Гатуз цІрай гъериди
Адан рикІе туна тІал.

И ван хъайи Шихкамал
Зарафатриз къекъвена.
Алидални Перидал
Аяларни хъуьрена.

Инал зунни рахана
Шагъид къуна жувакай,
Демек рикІел тахъана,
Верчер квахъай папакай.

МуркІвар гатуз кІевиди,
Гъери хъуьтІуьз жими туш.
Зарафатар я зиди,
Амма гъахъни кими туш.

1963

Гадани руш

Гада

Я баха, вун нин баха я,
Пеле мекер амай суна?
Ви ақунар вуч багъа я,
НекІедин ни кумай суна?

Руш

Я даха, зун ви баха туш,
КІвале кІани яр авай кас.
Зи акунар ваз багъа туш,
Къиле куьгъне гар авай кас.

Гада

Я руш, ваз зун гъинай чида
Къиле маса кас авачир?
ВучайтІани за вун гъида
Гъеле кІани свас авачир.

Руш

Я гада, вун гадани туш,
Дагъларавай бейниван я.
Заз парабур ятІани хуш,
Къилевайди ви дуван я.

Гада

АкІ ятІа са гаф це атІай,
За уьлчийр ракъудани?
Дидедиз куь кІвализ атай,
Я руш, на ун лугъудани?

Руш

Эхъ, я гада, ун, я гада:
Ви кІаниди зун я, гада.
На уьлчийр фад рекъе тур,
Бахтавар жен чун, я гада.

1963

БембецІ

Лацу седефдин элкъвей къапунай
Са юкъуз къецихъ экъечІна бембецІ.
Крчар, рипер хъиз хкажна къуна,
КІваливай яргъаз къекъечІна бембецІ.

Къекъвей чкаяр шур экъичай хъиз,
Лацу жангадив къаз туна михъиз,
Таза цуькверив пай галайди хъиз,
Са патахъай нез эгечІна бембецІ.

КъатІ-къатІна пешер алакъзамай къван,

Сас гана хана кьурурна гьакI тан,
Цуьквериз гана, вакIа хьиз, зиян,
Ахпа чигедик кекечIна бембецI.

Са билбилди, ам инал акуна,
Лагана: фурсмир тIиш теке кьуна.
Цуьквер ваъ, шекер тIуьртIани вуна,
Чир хьухь, мад вун гьа бембецI я, бембецI.

1963

Жеда жал?

«Яраб, дустар, хуьруьн кьене зун кьван викIегь кас жеда жал?
И мукьвара зун хуш тушир руш жеда жал, свас жеда жал?» -
Лугьудай са бикар чIавуз жуваз жув са дагь хьиз акваз.
КIвалахдикай кичIедай заз лугьуз кьил, кьам кьас жеда жал.
Трактордив эгечIна зун рикI, мотор хьиз, зурзаз-зурзаз,
Фикирдаваз гьилерални, ракъарал хьиз, пас жеда жал?
Гила асул уьмуьрдин дад кьатIана за икI лугьузва:
Зегьмет такIан са инсандиз асул касвал хас жеда жал?
Шумуд йис я ракъун балкIан зав рахаз, зун рахаз адав,
Ажеб хьсан уьмуьр тушни? Бикарвилини мас жеда жал?
Бикардикай кас жеда жал?

1964

ГьикI тамашда?

ЧIарар сару, вилер цIару,
Пузарар ал, хьуьхьвер яру,
Ви акунар хаму, хару –
Цуьк кармашда, урусдин руш.

Хуш экьуьнрин зиреквили,
Нуш лубьIуьнрин герчеквили,
АцIай хурун гуьрчегвили
РикI тIарашда, урусдин руш.

Тек хал алай лацу гардан,
Гуьзел кьамат, шумал буй, тан...
Заз акур туш икI маса тан
Гьич зи яшда, урусдин руш.

Магнитди хьиз жувал чIугваз,
Лугьузва на: килига заз.
Пел варз, сифет варз хьтин ваз
ГьикI тамашда, урусдин руш?

1964

Самур къатІна

Акьур чка юкъвалай
АтІудай хьиз гапурди,
Са Лезги чил – зи Ватан
Къве паднава Самурди.

Ислягъвилиин аямда
Тун тавуна чиле къал,
Булдозерар, машинар
Элквенва зи Самурдал.

Ятар къатІна муькъверив
Ракъари гъил гъиле къаз.
Ятар къатІна рекъерив
Накъвари гъил гъиле къаз...
Эл ахварай авуддай,
и пад, а пад агуддай
Муькъер, рекъер хуш я заз.

1964

Хъел я зав

Гъикъван чІав я рахан тийиз,
Къелем хъел я, чар хъел я зав.
Зи гъавурда акъан тийиз,
Алем хъел я, яр хъел я зав.

Пис хъанва зи хъсан билбил,
Кис хъанва зи шиирдин гъуъл,
Ксанва зи уьмуьр, цав, чил,
Турфан хъел я, гар хъел я зав.

Рукад къунва къекъвей кимер,
Лежбердин пер, фяледин кІаш,
Динжвал, тІуьн-хъун, мекъивал, каш
КІвалах хъел я, кар хъел я зав.

Хъел я мадни чимид, къилид.
Хъел я гатфар, хъел я гад, къуьд.
Диде, стха, зунни туш зид,
Дагъ, дере, там-тар хъел я зав.

Шегъер пар я, дар я заз хуьр.
ТахъайтІа зи яни эхир?
Зи рикІ, зи чан, зи ЭчІехуьр,
Зи ягъв, зи Сув, Лар хъел я зав.

Къилни къил туш – къван я регъуьн.

Нагъахъ я ам мад къамал хуьн.
Атайди хъиз мецез тегъуьн,
Хъанва гъамни кIар, хъел я зав.

Хажадатдив агудна гъам,
Рахазвач зи рикIни тамам.
Са гафунив: шиир, илгъам,
Шаирвилин тIвар хъел я зав.

1964

Гаф це атIай

Гъар сеферда акурла вун,
Жув рикIелай алатна зи.
Тек са юкъуз такурла вун,
РикI хурудай акъатна зи.

Вучда рикIи къваз тежедай
ЦIунни вацIун юкъни юкъвал.
Хуш ятIа ваз, гаф це атIай;
Жемир къулухъ, къвемир мукъвал.

Эгер векъи цIай ятIа вун,
РикIин къилел илис жедай,
Тушиз вацIун тай ятIа вун,
Вун вацI я. Вав эгис жедай.

Вучда рикIи къваз тежедай
ЦIунни вацIун юкъни юкъвал.
Хуш ятIа ваз гаф це атIай;
Жемир къулухъ, къвемир мукъвал.

1966

Пехил я зун

Багъда ацукънавай руш,
Бурма мекер авай руш,
Лацу пелев къугъвазвай
ЧIарарал пехил я зун.
А чIарара акъазвай
Гарарал пехил я зун.

Багъда ацукънавай руш,
Гъиле ктаб авай руш,
ТупIарив къугъурзавай
ЧIарарал пехил я зун.
Ал пIузаррив рахазвай
ЦIарарал пехил я зун.

Багда ацукънавай руш,
Чина гатфар авай руш,
Чулав вилер аквазвай
Чуларал пехил я зун.
Къужагда къе вун авай
Гатфарал пехил я зун.

1966

Зи рикI ханач

Цавун чинай такуртIа рагъ,
Чилин чинай цуьк акъатдач.
Циф къакъатна такьуртIа рагъ,
Цуьквед сивяй чиг акъатдач.

Ширин мецIай туькьуьл гафар,
Лагъ, я гатфар, гьикI акъатна?
ТахъайтIа къе чилин чинай
Рагъ такьуна чиг акъатнан?

ГьакI ятIани, гьа сифте хьиз,
Зи рикI вакай ханач, гуьзел.
Бес вучиз на зи ашкъидиз
Вил гана, э кв ганач, гуьзел?

Кьил ялавра гьатайла зи,
ЦIай туьхуьризяд хьана вун.
РикI къаяри къатайла зи,
Рагъ куькIуьриз гад хьана вун.

Виш сеферда цIай туьхуьрай
Гьуьлер хьана, къай хьанани?
ТахъайтIа зи рикI ифирай
Вилер къвед къе цIай хьанани?

Бес вучиз на зи ашкъидиз
Вил гана, э кв ганач, гуьзел?
ГьакI ятIани, гьа сифте хьиз,
Зи рикI вакай ханач, гуьзел.

1966

КIан жемир

КIандатIа жув гьахьлу хьун,
Гьахьлу рахун кIан жемир.
Туш атайла дуьз рахун,
Лагъ, япариз ван жемир.
Вуж ятIани, кIелчи, вун

РикІ михъи инсан жемир.
КІандатІа жув гъахълу хъун
Гъахълу рахун кІан жемир.

Нагъахъвал бул авайла,
Гъахъ кІвалахар чІур жеда.
Таб гафарин кафаркай
Шуърбет авай кур жеда.
Аксина дуъз гафаркай
РикІ атІудай тур жеда.
Сад я гила цІегъни къун,
Садни гъахъ чубан жемир.
КІандатІа жув гъахълу хъун
Гъахълу рахун кІан жемир.

Тарифарна варлудан
Гергерикай къуъл ая.
Пул авачир гъахълудан
Дердерикай гул ая.
РикІиз такІан гъар садан
Чутракайни фил ая.
Чирна къени пІир тахъун
Эл кІани инсан жемир.
КІандатІа жув гъахълу хъун
Гъахълу рахун кІан жемир.

КІелчи, вучин? Бинедлай
Къарар икІ я дуъньядин,
Гъахъ авачир гуънедлай
Дуъзен тик я дуъньядин.
Вич деве яз пар алай,
Сарван сикІ я дуъньядин.
Эй дуъз итим, вав я зун!
Дуъз гафарин ван жемир!
КІандатІа жув гъахълу хъун
Гъахълу рахун кІан жемир.

1966

Сир ахъаюн

Къунши, за ваз сир ахъайин, яб це на.
Папазни лагъ, гъич садазни талгъурай,
Гафар рикІел хуъз тахъайтІа айгъана,
Са бязибур тикрар хъийин, дуъз хъурай.
Папазни лагъ, гъич садазни талгъурай.

Мерд итимри гаф лугъуда чинал ви.
Ажузбуру буш гафарал дамахда.
Рагъвалрихъни са кар ава: хъван иви.

Дуъз ксари кьил агъузна кІвалахда.
Ажубуру буш гафарал дамахда.

Угъри касди кицІер хуьда гъаятда.
Шеври папа чин чуьнуьхда ксаркай.
Къизилди мад цІарцІар гуда, гьелбетда,
Кьил хкудна виш йисарин пасаркай.
Шеври папа чин чуьнуьхда ксаркай.

Вазни чида, элдихъ авай адет я:
Хабар гуда гъарда вичин базардай.
Дегиш жедач – ам виридан хесет я.
Кьил акъудиз алахъ мийир и кардай.
Хабар гуда гъарда вичин базардай.

Пехил жемир, ачух сифет, ачух рикІ –
Ибур я зи малар, кІвалер, девлетар.
Вун хъуремир туширвиляй зун гъарикІ,
Элди авур хъсанвилер, туьгьметар –
Ибур я зи малар, кІвалер, девлетар.

Къунши, за ваз чир авуна сир жуван.
Папазни лагъ, гъич садазни талгъурай.
Масанрилай мад хъхъайтІа мад и ван,
Къунши хъана вун зи вилиз тахкурай.
Папазни лагъ, гъич садазни талгъурай.

1966

* * *

Къвед са хиял хъиз дуьшуьш хъана зал,
Зи сабурдин кІвал ругна вилери.
Секин келледа туна дяве, къал,
Михъи мастадал мугна вилери.

Гъиссерин чандик акатна зурзун,
Ял къуна, абрун есир хъана зун.
Саки цІаяркай кІватІна са къушун
Зи ашкъидин цІал кІукІна вилери.

Кудай чІавуз зун гургур, ялав кваз,
кис хъухъ хъалгаъана эмир гана заз.
Зун зал хквер къван акъудна яргъаз,
РикІни къве патахъ чІугна вилери.

1966

Зун вуж я?

Беден куз-куз, ишигъ гуз-гуз
Батиндивай къакъатна зун.
Са гатфарин гуьзел юкъуз
Дуьньяд винел акъатна зун.

Чилихъ булвал аваз-аваз
ЗатІни бул яз жагъанач заз.
Аялзамаз – къеб кІвалзамаз
Етимвили гатаз-гатаз
Заманадив агатна зун
Дуьмдуьз рекъиз аватна зун.

Эхна кашар, эхна лашар,
Гъална яшар йифез ухшар.
Къавал, нашар таяр-тушар
Къвазарна чеб чпиз къаншар,
Къве кам вилик алатна зун.
Шиирдин цІуз аватна зун.

Чинал текъвез, дабан эгъвез,
Кас хъиз экъвез, къеняй элкъвез,
Тпурунив нез, тумунив къвез
Вил акъудиз, катиз, къекъвез
КІандайбурув агатна зун.
Мадни агъуз аватна зун.

Беден къени куз ама зи,
РикІи ишигъ гуз ама зи,
Къилел атай къисайрикай
Къиле тІурфан, зуз ама зи.

Авач кІусни галатна зун.
Амач кІамуз аватна зун.
Эл паталди экуь рагъ хъиз
Кузва даим циферикай,
Йиферикай хкатна зун.

1967

Низ лугъун?

Тарифна за цуькведин,
Какатна зун куьлгедик.
Синихна за куьлгелин,
ТІакІан хъана уьлкведиз.

Цав къакъан я, чил кІеви,
КІвал къефес я, дуьнья дар

Тагъ – чанагъ я, рагъ – иви,
Марфар – зи вилин накъвар.

Мез амачир уьлкведиз
Ван тахъайла шиирдин,
Ягъ авачир куьлгедиз
Къадир женни шаирдин?

Цав ялав я, чилни цай.
Кузва шиир, кузва зун.
Зи Лезги эл хъанва зай.
Хъанва за икI низ лугъун?

Тарифна за уьлкведин,
Какатна зун куьлгедик.
Синихна за куьлгедин,
«Душман» хъана уьлкведиз.

1967

Бес вучиз?

Бязи ксар шад жеда
Вич вичиз
Чиз-течиз
Бес вучиз?
Бязи ксар пад жеда
Гъахъ тушиз
Чан пучиз
Бес вучиз?

Куьгъне дуьнья я дуьнья.
Дегъне дуьнья я дуьнья.
Шелни хъуьруьн, кIамни тирин,
Сегъне дуьнья я дуьнья.

Яд акъатда булахрай
Вич вичиз
Шим квачиз
Бес вучиз?
Гад акъатда яйлахра
Чим квачиз,
Гъуьм квачиз
Бес вучиз?
Бязи йисар акурла
Къал квачиз
Хал квачиз,
Пад акъатда аллагърай
Вичи вичиз
Бес вучиз?

Куьгъне дуьнья я дуьнья.
Дегъне дуьнья я дуьнья.
Хьурин-чӀурин, чӀурин-хьурин,
Сегъне дуьнья я дуьнья.

Виридахъ ава
Кьил-акьул,
Кьибни кьул,
ЦӀайни кьул.
Бул я гъава,
Бул я пул,
Чунни бул.
Гишин кьушар акурла
Сад тушиз,
Вад тушиз,
Гад хьуьреда,
Шехьда зул,
Вич вичиз.
Бес вучиз?

Куьгъне дуьнья я дуьнья.
Дегъне дуьнья я дуьнья.
КӀамни тирин кьведни ширин
Сегъне дуьнья я дуьнья.

1968

Ярдин патав

Атайла гатфар,
Рахаз хуш гафар,
Билбил хьиз кьведа
Ярдин патав яр.

Гатун йикъариз,
Ширин гафариз,
Ярдин патав яр
Фида багълариз.

Къвадайла марфар,
Мад хьийиз гафар,
Жегьил хьиз кьведа
Ярдин патав яр.

ХьуьтӀуьн къаяриз,
КӀвале цӀаяриз,
Ацукьна жеда
Абур гафариз.

КІантІа зул хьурай,
КІандатІа гатфар,
Къакъат тавурай
Гъич ярдивай яр.

1968

Гъайиф

Къве чин алай инсандин
Сиве ширин мез гъайиф.
Итимрикай хъсанди
Суван севре нез гъайиф.

АцІай хура ичІи рикІ,
Цацид тара таза цуьк,
Хъуьтуьл чІура векъи цик,
Тама байкъуш жез гъайиф.

Ужубурухъ масанди,
Писдан къулухъ хъсанди,
Агъубурухъ къакъанди,
Къеви къванцихъ сес гъайиф.

Йикъан чиниз мичІи йиф,
Вацран чиниз кІвечІи циф,
Катран чиниз лацу лиф
Теменар гуз къвез гъайиф.

Чил секинвал авачиз,
Гъуьл гимияр алачиз,
Дуьнья дуствал галачиз
КІанивал, къил къвез гъайиф!

1968

Судья чакъал

Са шегъерда къамиш хътин са чакъал
Судья хъана, зурба хъана гамиш хъиз.
КІватІна кІвализ гъар жуьредин гъарам мал,
Ам рахана куьчейрални гъа вич хъиз.
Гъазурдайдаз вичиз надзор алай кІвал
Судья чакъал мад хъхъана къамиш хъиз.

БаркІв кІерецІдив шуькІуьдамаз эгечІда,
КІерецІдайни шуькІуьдамаз экъечІда.

Пуд кас

Са уьлкведа са кIвалахдив агатна
Сифте къатир, ахпа гамиш, ахпа лам.
Са бинедиз сад-сад гъахьиз акъатна,
Сифте кътир, ахпа гамиш, ахпа лам.
Са къайда я; йифер къвез-физ алатна,
Абру бегъем гьална руфун, гьална къам
Ахпа са-сад са хандакIдиз аватна
Сифте къатир, ахпа гамиш, ахпа лам.
Абур пудни буьркью тир къван. Вессалам.

Буьркью ятIан иви къвада рагъвалди.
Виш сеферда буьркью кас я къавалди.

1969

Хуьруьн чIехиди

Са районда агъа хъана хуьрерин
Халу авай шегъервидин хцикай.
И юкьузни хаха хъана хуьрерин
Далу авай кацикайни кицIикай.

Къифер катна кацикай,
Кацни катна кицIикай...
Хийир хъанач хуьрериз
Халуд гъана эцигай
Шегъервидин хцикай.

Гъар гъи касди ял тежедай къван къада,
Ажалдини адан туьтен кIан къада.

1969

Пул гумачирла

Ужуз жеда инсан пул гумачирла.
Ажуз жеда инсан пул гумачирла.
Элдиз такIан халис алчахдилаьни
Ажуз жеда инсан пул гумачирла.
Ужуз жеда инсан пул гумачирла.

Жибин ичIи хьунни, тIиш са патал къаз,
Куьгъне дустарини салам гудач ваз.
Патав къве виш, пуд виш жуванбурни гваз,
Ялгъуз жеда инсан пул гумачирла.
Ужуз жеда инсан пул гумачирла.

Виждан, ватан, намус рахунар я буш.

Пулунлай къуватлу затІни авай туш.
ТІвар рехи ламразни текъведамаз хуш,
ЦІа куз жеда инсан пул гумачирла.
Ужуз жеда инсан пул гумачирла.
Ажуз жеда инсан пул гумачирла.

1970

Кана зи рикІ

Аквадамаз зи вилериз,
Зи вилерик гъана зи рикІ.
Гъил къадамаз, ви вилери
ЦІай илисна кана зи рикІ.

Вахчурла на къулухъ камар,
Ахкунач заз чуъллер-чамар.
Чанда гъатна къаяр-къамар,
Дагъдин мур хъиз, къана зи рикІ.

Тахквадамаз рагъ хътин вун,
Къай рикІемаз зай хъана зун.
КІанзамачир затІни ахкун,
Дуьньядикай хана зи рикІ.

Амачиз са дарман-дава,
Чун къведни къе са гъалдава.
Сагъар хъия гила жува,
РикІикай пай гана, зи рикІ.

1970

КцІар

Къуд пад тамар дамар-дамар,
Серин кІамар, саки гамар.
Къилихъ – къилер рехи дагълар,
Ценер – вири къацу багълар,
Деред сиве цуьк я КцІар.

Сатин хътин вили цава
Атирдин ни, секин гъава,
Шагънабатдин ширин аваз
Йифиз-юкъуз япараваз,
Цуьквед сиве чиг я КцІар.

Мугъман кІани, ният къени
Мад гъа ихътин шегъер женни?!
Агъзур пата кІанид авай,
Къарабулах манидавай

Зи ван, зи чан, рикІ я КцІар.

1970

Хуш хъана заз

РикІ къудгана, мез рахана,
Садлагъана вуч хъана заз?
Къуд пад дагълар, юкъва багълар...
Ахцегърин кІам хуш хъана заз.

КцІара хъиз цуьквер авай,
Бандара хъиз эквер авай,
Ахцегъ акур чІавуз, цавай
Физ кІан хъана къуш хъана заз.

Къле гъатна Самурдин ван,
Зи гъиссерал атана чан.
Гъамамдин яд – рикІин дарман
Шагънабат къван нуш хъана заз.

1970

Вучиз?

Лугъузва хъи, къарачийриз
Чаз хъиз чими кІвал кІан жедач.
Кар туькІвенвай арачийриз
Демда дяве-къал кІан жедач.
Футфачифриз зиян квачиз
Са элдинни я кар, я тІвар,
Модачийриз маса чІал хъиз
Хайи элдин чІал кІан жедач.
Къарачияр туш лезгияр.
Арачийр туш лезгияр.
Футфачияр,
    модачийр,
Гъа икІ маса
    ихътинбурун
        дустар,
            таяр
                туш лезгияр.
Бес вучиз къе дидед чІалаз
Гуз гъазур я тІуш лезгияр?

Лугъузва хъи, чпин чІалал
Туширвиляй мектеб-ктаб,
Абру маса чІалариз хъиз
Гилад аз хгузмач яб.

Лугъузва хьи, тек са касди
АвуртIа са гъахълу тIалаб,
Вири элдиз
    кыляй-кылиз
        рамиз-рамиз
            гузва азаб.

Гъавиляйни миллет кIани
Кылер, вилер жезва харапI,
РикIер цIивин,
    рикIер кабаб...

Лугъузва мад гафар ири...
Лугъузва хьи ибур вири
Пунар куъруъ,
    хилер къери,
Диб авачир таб жезва, таб.

И чIавалди
Гъи къегъалди
Вичин векъи эл паталди
    эхна азаб,
Данкоди хъиз,
Вичин рикIиз
Авурди я вичи къазаб?
Авач суал, авач жаваб.

Я тахъайтIа
(ИкI я къайда):
Са чкадлай хъана пайда,
Гъи макан я,
Гъи майдан я
Авунвайди са къал-дяве,
Акунвайди са инкъилаб?
Авач суал, авач жаваб.

Къарачияр туш лезгияр.
Арачияр туш лезгияр.
Футфачияр,
    модачияр,
Гъа икI маса
    ихътинбурун
        дустар,
            таяр
                туш лезгияр.

Бес вучиз къе
    чIалан рекъе
Хъанва икъван буш лезгияр?

Чпихъ кыилди са кыл тахъун,

Белки, идан себеб ятІа?
Я хьун,
                    цІа хьун,
                                    ахпа квахьун
И себебдин менсеб ятІа?
Белки, акІ туш
Чпиз
                    чпин
                                    дидейрикай
  татана хуш,
Сифте маса чІалар чирун
Гиланбурун
                    абур,
                                    гьяя,
  эдеб ятІа?

Белки, Иран,
                    Ахпа Туран,
Ахпа инжил,
                    Ахпа кьуркьан,
Ахпа абур
                    кьужагда кьур
                                    дагъви Алпан
И бушвилин диб эцигай
Делилар хьиз бегьсиб ятІа?

Кьил акъатдач.
ГьикІ ятІани,
Хъана мум хьиз буш лезгияр,
Чпин хайи дидед чІалаз
Гуз гьазур я тІуш лезгияр.
Лугьузва хьи, гила абрухъ
Вишералди алим ава.
Илим ава,
                    мектеб ава,
                                    метлеб ава,
  малим ава.

Зун акъвазин.
И суалдиз
Са жаваб це, кІелчи, жува.
Чпин гьиле аваз-аваз
Чпин накъвар, чпин гьава,
Чпи чпиз тийиз дава,
Хъана икъван буш лезгияр,
Вучиз я бейгьуш лезгияр?

1970

Мад са йис...

ХъуьтIуьн лацу чурудиз темен гана ракъини,
Гатфарин къил эвягъна вичин миxъи рекъинив.
Беневшайри, алкIана тIебиатдин яхадал,
Агъзур жуьре цуьк гъана гуьзелвилин суфрадал.
Гатфарин къил эвягъна вичин миxъи рекъинив.
Беневшайри, алкIана тIебиатдин яхадал,
Манидин ван никIерай хкаж хъана цавариз.
Азад къушар, шад къушар ахмиш хъана багълариз.
Цифери мад чпин пай кутадайла чилерик,
Рех кткана дагъларин къиб элкъвенвай цIвелерик.
Жив хтана – лацу жив... Гъа икI мад са йис фена.
Лугъзва за и йис зи хъсан фена, пис фена.
Амма, гъайиф, сед гъайиф, уьмуьрдикай фена йис.
ХупI хъсан тир авайвал таз жедайтIа хвена йис.

1970

Фад чара хъухъ

Я рикI, ваз ви мани лугъуз кIанзаматIа,
РикIер цIуру дустарикай фад чара хъухъ.
Ви гъиссери – гур сесери ванзаматIа,
РикIер цIуру дустаривай фад чара хъухъ,
Къенер къуру къастаривай фад чара хъухъ.

АкI хъайитIа къажалрилай камда вуна.
Рекъер цIийи рикIер вири рамда вуна.
Гъисс тавуна, кси тавуна, «риск» авуна,
РикIер цIуру дустаривай фад чара хъухъ,
Къенер къуру къастаривай фад чара хъухъ.

Тади кхачу, сир сивериз ван тахъурай.
Пис ксариз ваз пацариз кIан тахъурай.
Ахпа чпиз аждагъанар кIантIа хъурай.
РикIер цIуру дустаривай фад чара хъухъ,
Къенер къуру къастаривай фад чара хъухъ.

ТахъайтIа, рикI, элдин вилик пис жеда вун.
Зун акуна, агъ чIугуна, кис жеда вун.
ТуштIа кIани мадни бетер бадлам авун,
РикIер цIуру дустаривай фад чара хъухъ,
Къенер къуру къастаривай фад чара хъухъ.

Геж хъийимир, ахпа кIвалах чIур жеда гъа...
Зун ясарин, вун пасарин фур жеда гъа...
Эгер ваз ви куьгъне уьмуьр туштIа багъа,
РикIер цIуру дустаривай фад чара хъухъ,
Къенер къуру къастаривай фад чара хъухъ.

Я рикI, зунни вун хьиз ава, гьатна цава.
Шехьна шиир, шит я уьмуьр, кьит я гьава,
Дуьньяда гьар дердиниз са дарман ава,
Эхир чи гьал гьикI жедатIа фикра жува,
РикIер цIуру дустаривай фад чара хьухь,
Кьенер кьуру кьастаривай фад чара хьухь.

1971

Гьар Самурдал атайла

Гзаф чIав я
    чи элдин
        тарих рикIел атайла,
Чи бубайрин викIегьвал,
    кьуватлувал кьатIайла,
Гьар пакамахъ, нянихъ
    элкьвезва зун Куьредихъ,
Мусурманар
    капIдай чIавуз
        элкьведай хьиз Кябедихъ.
Гзаф чIав я
    Мукьвал-мукьвал
        килигиз за
        зи Самурдиз
            Паласадин пелелай.
Гзаф чIав я акваз заз
    Кьве тIвар алай са Ватан
        Кьбападни Дагьустан –
            Са Лезги чил, са макан
                Кьулан вацIун кьилелай.
Гьар Самурдал атайла
    20-лагьай йис,
    са гатфар
        акьвазвава вилик зи...

1971

Вуна

Иер суна, зи тIвар кьуна,
РикIин кьене цIайна вуна.
РикIин цIай зи рикIе туна,
Жув Саядаз тайна вуна.

Акур чIавуз жаваб тагуз,
Такур чIавуз цIай кьуна куз,
Зи чандикай кIус-кIус атIуз,
Сир я лугьуз пайна вуна.

РикIерикай хъана ялав,
Чи ашкъидал къвана ялав.
Вилерикай гана ялав,
Зун чилериз гъайна вуна.

Чилер кудаь рагъ яни вун?
Бегъер гудай багъ яни вун?
Йифиз-юкъуз цIай къуна куз,
Вулкан авай дагъ янивун?

Жуван рикIиз фикир тагуз,
Сайру яни,сагъ яни вун?
Чир тавуна зун яшлу хъун,
Жаван уьмуьр зайна вуна.

ЦIай жедамаз зун
ЦIелхем хъана цIун,
Ялаври жув къармашдамаз,
Хъуьмед къуна вун,
Муьрхъед къуна вун,
Эй таза тайгъун.
ГъакI ятIани на хъалгъана заз:
Санал куда зун вахъ галаз.
ЦIай рикIеваз жув Саядаз,
Зунни жуваз тайна вуна,
Сир сивериз пайна вуна,
Зун чилериз гъайна вуна.
Зи ашкъидал цIайна вуна.
Ви ашкъидал цIайна вуна.

1972

Куьн хвашгелди

Куьн хвашгелди, зи мугъманар
Лезгистандай Лезгистандиз –
Зи Ватандай зи Ватандиз!
Куьн хвашгелди, зи мугъманар!
Самур вацIун ширин аваз
Шагънабатдин дерейра тваз
                                атана куьн.
Гъич садрани тахъай хътин
                                шад я къе зун.
Гъазур хъана
                        дагъларни кваз
                        вири санлай къужахда къаз
РикIел цуьквер алкIай хътин
Гатфар я къе, гад я къе зун.
Куьн хвашгелди зи мугъманар!
                        Мукътадиран

Инкѝилабдин ялаврикай
гъазур хъанвай ифей нефес,
Нуьреддинан
Диде ватан
Зи шегъердиз гъана куьне.
Алирзадин эсерравай
Илгъам, гъевес
Ризванован
Пашаеван
Шиирризни гана куьне.
РикI яз кIубан
Фетгъуллагъан,
Мурсалован
музыкадин михьи тир ван
Мадни виниз хкаж ая,
Къуй эбеди хъурай жаван.
Куьн хвашгелди, зи мугъманар!
Зи кIвал –
зи фу,
зи дагъ-дере
Чи къве падни гъавурдавай,
Дидед чIал хъиз, гъала я квез.
Зи кIвал –
зи югъ,
зи рехъ шегъре,
Ахцегъ вацIун къужахдавай
куьн дидели хайи кIвал хъиз,
гъалал я квез.

Куьн хвашгелди, зи мугъманар
Зи ватандай зи Ватандиз!
Куьн хвашгелди, зи мугъманар
Лезгистандай Лезгистандиз!

1972

Хъел къвемир

Садра къати хесте яз
Больницада хъатна зун.
Килигдай са кас такваз,
Кьилди-кьилихъ «кеф» чIугваз,
Мадни агъуз кватна зун.
Эхир сада гъил къуна,
ТIвар жузуна, чирна заз:
Нерви нахушдиз гудай
Гъич са затIни аваз чаз.
Эгер кьили ванзаватIа,
Сагъ хъхъана кIанзаватIа,
Гъич садрани, санани

Са кIусни хьел къвемир ваз.

Ибур вири тIални кваз
Шад рахана зун папав.
Папани чи кIвални кваз,
Модда амай шални кваз
Абур-эдеб чирна заз:
Алад гила кIвалахдал.
Больницада лагъайвал,
Таб хьана ви кьилин тIал.
Мад хъижемир гьиллебаз.
КIвал таквадай вун акваз
Экъисдай кьил амач заз.
ТIал авачир келле къаз,
Мад хъижемир арзабаз.
Мад рахамир, динж акъваз,
Мад хъижемир буъркъуь цаз.
Мад къекъвемир эл такваз.
Мад хъижемир, мад къекъвемир,
Мад къекъвемир, мад кьижемир,
Гьиллебаз, динж акъваз.
Арзабаз, динж акъваз.
Динж акъваз, динж акъваз... –
Ша гила хьел къвемир ваз.

Панад юкъуз гьамамдиз,
Эл вири хьиз, гьахьна зун.
Секинвална, сабур хуъз,
Цин кIаник какахьна зун.
Садлагьана къвазна яд.
Гьарай-эвер, дад-бидад...
Яд хтана квахьна мад.
Мад хтана квахьна сабур,
Квахьна кьарай, квахьна дад...
Са арадлай гьикI ятIани
Къайид-чимид къведни санал
Душойдиз гьахьна яд.
Мочалкадал кафдамаз,
Гьилер-вилер, вилер-гьилер
Кафад къене квахьдамаз,
Яд атIана, цIай атана
Кьилни кана, гьилни кана,
РикIин къене цIукI акьур
                                  хьиз хьана заз, -
Ша гила хьел къвемир ваз.

Ингье гила клубдиз
Секинвализ фенва зун.
Са фильмдин кIалубди
Вичел ялна хвенва зун.

Акъатдамаз ам вилик,
Къил-кІвачерик, кІвачер-къилихъ...
Гъинихъ-гъанихъ, къулухъ-вилик...
Са пай цавухъ, са пай чилихъ...
Хъхъанач мад завай килиг.
Авунвайла фанар гъилик,
Сес атІана, экв хтана,
Экв атІана, сес хтана,
Сес атІана, экв тахтана,
Гъарам хъана зални заз... –
Ша гила хъел къвемир ваз.

И кардикай ифин кваз,
Секин хъижез пиво хъваз,
Ресторандиз гъахъна зун.
Вилик квайди тахъванмаз,
Жув жувакай квахъна зун.
Кружкадин эвезда
Зур кружка гъанва заз... –
Ша гила хъел къвемир ваз.

Магазинда мад са кар:
Къачурла за къенфетар,
Зур килодал чарни кваз
Къве виш грамм гъопІна заз... –
Ша гила хъел къвемир ваз.

КІвалени зи рикІ я дар,
Пични хъанва амалдар.
Балонни яз уюнбаз,
Зур тилитда кузва газ... –
Ша гила хъел къвемир ваз.

Редактордин патав гваз,
Сив ахъайиз кІандамаз,
Жаваб гана: чизва чаз.
Анжах са ваз килигна,
Завай жедач учет таз... –
Ша гила хъел къвемир ваз.
Ша гила хъел къвемир ваз.

Саларбанри перер гваз
Фараш салахъ зверзава.
Балугъчийри гъетер къаз
Хам гъуълерал херзава.
Рабочийри ракъ атІуз,
Чил вири эзберзава,
Вацрални гелерзава.
И чІавуз муъфтехурри
Ватандилай шерзава,

Чал виридал хъверзава,
Сал рикIерал серзава.
Ибур вири вилик кваз,
Женни завай динж акъваз?
Гзафбуру: «Жува-жув
Хуьх, - лугъузва – секин» заз ... –
Ша гила хъел къвемир ваз.

Алимвилини тIвар алай,
Къелемрални зар алай,
Шумудни са уюнбаз,
Шумудни са авам кас
Кабинетар гваз акваз,
Женни завай динж акъваз?
Дуьньяда тIвар-ван авай
Шумуд жуьре рагъвалди,
Ватандилай шердамаз,
Къизилдин туьмердамаз,
Женни завай динж акъваз?
Ша гила хъел къвемир ваз.

Эй зи кIелчи, азиз кас,
АлчтIа ви рикIел пас,
Къерехрамай набутрикай
Хълагъмийир вуна заз.

АхкуртIа ваз нахушзамаз,
Жувани лагъ Няметаз:
Са кIусни хъел къвемир ваз.
Зеррени хъел къвемир ваз... –
Ша гила хъел къвемир ваз.

1974

Газет кIела

Газет кIела, газет кIела.
Газетрава лезет, кIела.
Газет кIела, газет кIела.

«Газет-ктаб чан я чилин...»
«Газет-ктаб ван я чилин...»
«Газет-ктаб гьар са кIвализ...»
«Газет-ктаб гьар са гъилиз...»

Газет кIела, газет кIела.
Чирна чилин хесет кIела.
Дуьньядавай хабаррикай
КIелна, къачу лезет, кIела.
Газет кIела, газет кIела.

«План, план, вад сан план...»
«Са сан план, къад сан план...»
Капаш-капаш, палан-палан
Ацџурзава... Ацџурзава...
Буш гафарив – «хуш» гафарив
Газетрин чин (Бес за вучин?)
Къацџурзава, къацџурзава...
Ацџурзава... Ацџурзава.
«Виш процент!...»
«200, 200!»
«Са бязибур къуд-вад сефер...»
Москвада кабабни шиш,
Буш гъавада алишвериш,
Гъар са пата худ я кефер,
Къуд-вад сефер, къуд-вад сефер...

«Лорд атана, лорд хъфена...»
«Форд атана, Форд хъфена...»
Газетравай гъар гафуна
Яракърикай хъанва руьхъер,
Кабабдикай вучда вуна?
Чикагода мелни мехъер,
Сантъягода вагъши пехъер;
Яракърикай хъанва руьхъер,
  хъанва пехъер,
  хъанва руьхъер.

Къизил залан, къизил паоан...
Пальто вишяй, бармак вишяй...
Ацџузва чи гъар са план...
И филъмдиз дуьз тамаша...
Пальто вишяй, бармак вишяй...

Дустар пара, устџар пара...
Гостар пара, къастар пара...
Чин жагъуриз алакьдамаз,
Гъар чкада астџар пара.
Машгъур я къе элдин рекъе
Урусатдин ван-тџвар пара.

Акџ ятџа мад кџан хъижемир
Недай-хъвадай затџар пара.
Газет кџела, газет кџела.
Газетрава шуьрбет, кџела.
Мад гъа ихътин хабаррикай
Кџелна, къачу ибрет, кџела,
Газет кџела, газет кџела...

Кџан хъижемир какани чџем.
Гъерекъ къудай, якни къудай.

Хиялраваз гъар са теам
Гад агуда, фад агуда.
Гъерекъ къудай, якни къудай.

Продмагар жерге-жерге,
КъацIар къакъан, рефтер я буш.
Шур жагъуриз гъала ерге,
Жагъай чIавуз жемир нахуш.
КъацIар къакъан, рефтер я буш,
рефтер я буш.
Дашбаш-шабаш «таб я чIехи».
Ришвет-шеле гъимир рикIел.
Законни чи хъанва рехи.
Сад я гила къизилни къел.
Ришвет-шеле гъимир рикIел,
гъимир рикIел.

«Гъар са кIвалах чирна михъиз,
Ленина хъиз, Ленина хъиз...»
«Гъар са кIвалах чирна кхъиз,
Пис ниятар михъиз-михъиз,
Ленина хъиз, Ленина хъиз...»
Газет кIела, газет кIела.
Газетрава лезет, кIела.
ЦIалцIам гафар чидайбуруз
Даим ая гъурмет, кIела.
Газет кIела, газет кIела.

«Ингъе сувар – ингъе лувар...»
Газетрин чин хъанва яру.
«Чид я гила чилер-цавар...»
Гъарфар ири, гафар къуру;
Газетрин чин хъанва яру,
хъанва цIару,
хъанва къуру.

Газет кIела, газет кIела.
Газетрава гъурмет, кIела.
Гъахъ гафарал гъалтай чIавуз
Гъич гатамир къил-мет, кIела.
Газет кIела, газет кIела.
Газетрава лезет, кIела.
Газет кIела, газет кIела.

1975

Гъайиф

Стхаяр тир миллетар,
АвачиртIа дуьньяда

Гьукуматар-девлетар.

Архаяр тир девлетар,
Инсанри кIватIдачиртIа
Нез тежедай серветар.

Ширин чIал я дидед чIал.
Мадни ширин жедай ам,
Миллетчияр тиртIа лал.

Секин кIвал я жуван кIвал,
Эгер пехил тахьайтIа
Къунши вичин къуншидал.

Артух жедай садвилер,
Барлубурув гвачиртIа
Заманадин шадвилер.

Бул жедай азадвилер,
Азадвилик квачиртIа
Таквадай барбатIвилер.

Гзаф жедай хъсанвал,
Чир хъанайтIа виридаз
Багъа шей хъун инсанвал.

Амукьдацир масанвал,
КъатIузвайтIа къавалри
Пис затIарин заланвал.

Амма гъа икI туш, гъайиф!
Къведни ава дуъньяда
Билбилни байкъуш, гъайиф!

Стхаяр тир миллетар,
АмачиртIа девлетар.
Архаяр тир девлетар,
АвачиртIа серветар.
Хъсанвилер, писвилер,
Душманвилер, дуъзвилер –
Гъа ибур я эллерин
Жегъеннемар, женнетар.

1975

Хъанач батIул

Заз шумуда вичиз чидай гафаралди гана акбул.
Зун шумудаз «акур», «такур» гъарфаралди хъана батIул.
Захъ шумуда диб авачир яргъи тумар гилитIнатIан,

Зи гьиссерик гьич санални са чIавузни ктканач фул.
Гьавиляйни – зи рахунар хьанач батIул, хьанач батIул.

Сад кьекьвена а кхьинар гьич я лугьуз кыляй-кылиз.
Сад элкьвена «адан гафар эл паталди, - лугьуз, - я куьз?»
Сада закай ветIавуна вичиз вични бегьем течиз,
Садани зи ван хьайила дегишарна сифтегьан тIул.
Са чIавузни зи рахунар хьанач батIул, хьанач батIул.

Зун элкьвенач зи гафунлай, уьмуьр фена вара-зара.
Зун туьхвенач, куькIвена зун, азабарни хьана пара.
Зун гафарихъ мад кьекьвенач чиле-цава, тама-тара,
ГьакI хьайила захъ шиирар эл паталди бул хьана, бул.
Са чIавузни зи рахунар хьанач батIул, хьанач батIул.

Кьуру чилай кьуьл экьечIда пелелай гьекь авахьдамаз.
Цуру хуьляй гьуьл экьечIда океанар алахьдамаз.
Зи гафарни гурлу хьана рикIиз дуьнья ацахьдамаз.
Эл паталди кIвалахдайла чир хьанач заз гатфарни зул.
Гьавиляйни – зи рахунар хьанач батIул, хьанач батIул.

Мад шад я зун, мад сад я зун зи кардал гьа сифтегьан хьиз,
Мад шад я зун, азад я зун, зи рикIин, зи кылин ван хьиз.
Зун шад я кье элдин рекье чан эцигай са инсан хьиз.
Себеб: даим кхьиз-кхьиз за эллериз яна зи кIул.
Гьавиляйни – зи рахунар хьанач батIул, хьанач батIул.

1975

Итимриз

КIанзаватIа гьамишан хьиз
Куьн хьана квез гьахъ, итимар,
Куьгьне рекьер михьиз-михьиз,
Уьмуьр кылиз твах, итимар.

Дишегьлийрал хкажиз ван,
Бес я куьне гьалай девран.
Чка чирна гьарда жуван,
Хьухъ гьиликай ях, итимар.

Эвелда хьиз, хьана ферсиз,
Мад хьалгьумир хьсанни пис.
Гилани куьн тахьайтIа кис,
Муьгьтеж жеда фахъ, итимар.

Заз акуна, ваз акуна,
Бармак пеле тваз акуна.
Тамаш, вагьши яз акуна,
Лугьумир руш, вах, итимар.

Акъатайла папай са кар,
Кьил тикдиз яхъ, тахъуй ашкар.
РахайтIа, куь сивин рактар
Хада гъахъ-нагъахъ, итимар.

Матриархат хъижезва мад.
Хъун лазим я куьн вири шад.
Намусдикай хъана азад,
Динжвал жеда чахъ итимар.

ООН-ди кье ганва кьанун:
Табий хъуниз мажбур я чун.
Хиве кьуна мез сара кьун,
Папар кIула яхъ, итимар...
Мад гаф амач захъ, итимар.

1975

Чинеба

Яр, вуна чи кьула цIая чинеба
РикI гъана зи рикIе гъая чинеба.
Рахадайла чун садазни такурай,
Суьгьбет ая, сир ахъая чинеба.

Ярдин рикIе сабур жеда, сир жеда.
Ярдин рекье абур жеда, хуьр жеда.
Элдин патав чун сад садав рахайтIа,
Сир сивериз, гаф рикIериз чир жеда.

Яр, вуна зи рикIе цIая чинеба.
РикI гъана зи рикIе гъая чинеба.
Рахадайла чун садазни такурай,
Суьгьбет ая, сир ахъая чинеба.

Яр, ви рекье мехъер ава, мел ава.
Яр, ви рикIе кIанивилин гел ава.
Къуншидин руш ялав кьуна кузватIан,
Яр, зи рикIе ви ашкъидин сел ава.

Яр, вуна зи рикIе цIая чинеба.
РикI гъана зи рикIе гъая чинеба.
Рахадайла чун садазни такурай,
Суьгьбет ая, сир ахъая чинеба.

Яр, вуна зи рикIе цIая чинеба.
РикI гъана зи рикIе гъая чинеба.
Рахадайла чун садазни такурай,
Суьгьбет ая, сир ахъая чинеба.

Къуншид мехъер къенид хъурай, фад хъурай.
Къуншид гада кІанид хъана, шад хъурай.
Чи къуншидал ша хелветда рахан чун.
Яр, чи рикІер мадни пара сад хъурай.

Ахпа на зи рикІе цІая эквеба.
РикІ гъана зи рекъе пая эквеба.
Рахадайла чун виридаз акурай.
Субъбет ая, сир ахъая эквеба.

1975

Зул

Тамун къилиз рех яна мад,
Хъипи пешер бул хъана.
Рат ацІурна хъфена гад,
КІатІ ацІурдай зул хъана.
Чиг ацукъна хъана лацу
Дегишарна векъи вацІу
Чуълдин мили манияр.
Чилин къацу фирияр.

Ични чуъхвер, хватни кІири
КІват хъийизва багъларай.
КІелер-хпер суъруь-суъруь
Кат хъийизва дагъларай.

Къуъруь ийиз хци ракъар,
Цавар къазва цифери.
Куъруь ийиз яргъи йикъар,
Гъужумзава йифери.

Цавун къилиз рех яна мад,
Чиле пешер бул хъана.
Зал ацІурна хъфена гад,
КІвал ацІурдай зул хъана.

1977

Са рушан ашкъи

Вучиз закай къведа ваз хуш,
Куърпе кІелен макъ хътин руш?
Гъил къачу тІун, зун ви яр туш,
Паласадин къакъ хътин руш.

Шумуд йис тир чІугваз за гъам,

Катиз физ вун элкъуъриз къам,
Гилани зун тушни бес гъам,
РикІ Уралдин ракъ хътин руш?

Къвез дидедиз ийиз арза,
Мийир жуваз арза-къаза.
Захъ яр ава. Динж акъваза,
Къеж кумачир накъв хътин руш.

Садазни гъич къведай туш хуш
Диб авачир гафаркай буш.
Ваз са касни яр жедай туш,
Къизилдин тарвакъ хътин руш.

1977

Кимел

«Икъван иер зун такуна,
Вуж акуна, кис хъана вун?
Талди къуна, пІуз дакІуна,
Вуч хкІуна пис хъана вун?»

Чар гъилемаз, зун кІвалемаз,
Лагъ, гила ваз кІан хъана вуж?
Кар къилемаз, гаф хъилемаз,
Мес чилемаз, ван хъана вуч?..»

РикІихъ галаз цІийи дяве
Худда туна шиирди икІ.
Гъахъ тІалабун гъатна хиве,
Ялна кимел шаирди рикІ.

Я рикІ, на заз тІал къалуриз,
Зун дуънедай экъечІдани?
Шей авачир кІвал къалуриз,
Вун шейэрив эгечІдани?

«Талдин аман пул я» - лугъуз,
Зун вуна куъв агудзава?
«Шиир къилин фул я» - лугъуз,
На зун квевай къакъудзава?

Як чукІулдив агуддай хъиз,
Вуна вуч куъв агудзава?
Гъед гъульуъвай къакъуддай хъиз,
На вуч куъвай къакъудзава?

Хъанач лугъуз пулар несиб,
Хъанва лугъуз хзан кесиб,

Захъни галаз чІугваз тагъсиб,
На жув виляй авудзава.

Хеб пилидив агуддай хъиз,
Зун вуна куьв агудзава?
Къил къамалай алуддай хъиз,
На зун квелай алудзава?

Я рикІ, эхир бес я ви къал,
Икъван кІевиз чин гьалдмир зал,
ДигайтІа на пулунив кІвал,
За вун хурай акъудзава.

Шиир я зи динни иман.
Шиир я зи тІалдин аман.
Пулунихъ хъиз ягъ авачир
Шейэр я зи чІехи душман.

Къелемдикай лаш авуна,
За шей кІвалей акъудзава.
Пулар чилиз авудзава.
Зунни кІвалив агудзава.
Дердерикай къаш авуна,
ТІални чалай алудзава,
Къални чалай алудзава.

Лагъ гила заз,
Бес яни ваз?..

Вахъ ви абур аваз-аваз,
На вуж нивай къакъудзава?
На вуч квелай алудзава?

1978

«Сувар»

Булвилерин гатфар я къе.
Мад хтанва суварик зун.
Какахъзава нефсер еке
ТІиб къушарин луварик чун,
Мад хтана суварик чун.

Хкаж хъанва къурал са къуш;
Гъарайзава... Гъарайзава...
Диб авачир гафарив буш
Ада мефтІер гъарайзава:
Гъарайзава... Гъарайзава...

«Къуд-вад йисан план вири
АцІузва чи... АцІузва чи...»

Булдиз хъана якни гъери,
Сив гафарай къацІузва чи.

«Вад кални хуьх, къад кални хуьх...» -
Гафар йикъан хабарзава.
Акъуд мийир малар къецихъ,
Мулкар вири тІапІардава. –
Гафар йикъан хабарзава.

Садаз къве виш, садаз цІувад
Получкадин мизан я чи.
Садарнава кулни савад,
Уьмуьр пара хъсан я чи.

Крар сакІа, къарар сакІа,
Авур гафар таб жеда гъа...
Къенин йикъан чхид пака
Къве къил атІай тІаб жеда гъа...

Хрущева лагъайд я чаз:
«Булвилин йис 80 жеда».
Чи уьлкведа цІапарни кваз
80 сефер багъад жеда;
Булвилин йис 80 жеда.

Брежнева лугъузва къе:
«Пул, пине хъиз, ужуз хъурай,
Цанар цамир дашбашд рекъе,
Гъахъ кІанибур ажуз хъурай,
Пул, пине хъиз, ужуз хъурай..

Чехир хъвамир, эрекъ хъвамир,
уьзуьмлухар артух ая...»
Хъвадайбурун гъилер къамир,
Пиян вилер ачух ая.
Уьзуьмлухар артух ая.

Машинд къимет хкаж виниз,
Получкадихъ къачуз тахъуй.
Виш гайитІан гъимир чиниз,
Тарашчияр ажуз тахъуй;
Получкадихъ къачуз тахъуй.

Тарашчияр хъанва пехъи.
Са кІус абур, арни амач.
Дашбашчияр мад я векъи.
Гъахъ ксарин тІварни амач.
Са кІус абур, арни амач.

Табиз чидан? – Уьмуьр гъала.

Таб жедачтІа, пул худда тур.
Кас ятІа вун, гъунар къала,
ЦІалціам гафар чилик кутур,
Таб жедачтІа пул худда тур.

Таб я вири дафтар-ктаб,
Гъарам пулар кІватІиз чира.
Столд вилик жезвачтІа таб,
Гарданни юкъ къатиз чира,
Гъарам пулар кІватІиз чира.

Гапур амач, хенжел амач.
Мез литинив атІузва къе.
ГъакІ тирвиляй женжел амач.
ГъакІ вирида къатІузва къе,
Мез литинив атІузва къе.

Накъ сад чІехид, къе сад чІехид...
Виридани гаф гузва чаз.
Як ахварай чид жезва, чид,
Уях чІавуз каф гузва чаз,
Виридани гаф гузва чаз.

Уъмьур пара жезва дегиш
Анжах вилик галайбурун.
Акьулни къил хъанва битІиш
Къанун гъиле авайбурун,
Анжах вилик галайбурун.

«Нисини фу – фуни ниси» -
Дуъз лагъана бубайри чи.
АвуртІани гъикъван веси,
Эсерзамач талбайри чи,
Дуъз лагъана бубайри чи.

«Ленин» лугъуз, «Ильич» лугъуз,
Ленинан тІвар шит хъанва чаз.
Какур рекъер къилиз тухуз,
Накъварни кваз къит хъанва чаз,
Ленинан тІвар шит хъанва чаз.

Къанун миxъи къанун я чи.
Элдизни им хъсан чида.
Крар вири шаблон я чи.
Гафар тІуъна гъиниз фида? –
Элдизни им ачух чида.

Садан гъенел къуд-вад машин,
Садахъ гъеле ламни авач.
Барабарвал им я. – Вучин?

Садахъ бегъем къамни авач,
Садахъ гъеле ламни авач.

«Чун варлу я, чун гурлу я»,
Рикъивайни: таб туш и гаф.
Чи эл мадни сабурлу я.
Тек-туьк къилер ятІан чилаф,
Рикъивайни: таб туш и гаф.

«Ваъ» хъалгъудай садни амач.
Чир хъанва чаз капар ягъиз.
Я чинра чи ядни амач.
«АкІ туш» лугъун сир хъанва чаз.
Капар ягъиз чир хъанва чаз.

Виликрайни лукІар жедай.
Заманадин лукІар я чун.
И чун хътин халкъар жедай,
Мез амачир халкъар я чун –
Заманадин лукІар я чун.

Йисан къене 200 сувар...
200 сефер тух жезва чун.
Чалал къвезва чилер-цавар...
Ялав къазма, чІух жезма чун,
Гафар тІуьна тух жезва чун.

Мад вучда къван? Чилин винел
Сувар хъурай! Гатфар хъурай!
Гъар са юкъуз къвезвайд сивел
Зиян квачир гафар хъурай!
Сувар хъурай! Сувар хъурай!

И куплетар баядар туш,
Рикъияй атай цІаяр я зи.
Къенин йикъаз туштІани хуш,
ГъакІ амукъдай баятар туш.
Гележегдиз чарар я зи.

1979

Къисмет я

Велед усал хъайила,
Тахсир къведа бубадал.
Низ кІан жеда пис хуьрек хъун
Вичин михъи суфрадал?

Ваха шулугъ авурла,
Къиб элкъведа стхадал.

Низ кІан жеда рекьидайвал
Гъил хкажиз мукьвадал?

Тахсир жувахъ галайла,
Чил вегьимир чарадал.
Гъич садазни кІанзавай туш
Беябур хъун дуьньядал.

Инсанд кьиле авай мефтІ
Адан мас я, къимет я.
Ви бахтуниз агайди
Ви келледи кьатІайди
Ви пай я, ви кьисмет я.

1979

Низ рахан?

Я рикІ, на заз лугъузва: кьве гаф рахух.
За зи гафар гъинал рахан, низ рахан?
ТветІрекай фил авур ксар кваз кьулухъ,
Тушир турус викІегъбуруз дуьз рахан,
Зун и гафар гъинал рахан, низ рахан?

ХъуьтІуьн кьаюз серин лугъуз чидач заз.
Дерин кІамуз тирин лугъуз чидач заз.
Туькьуьл фазни ширин лугъуз чидач заз.
Зун и гафар гъинал рахан, низ рахан?
Лагъ, тапарар вучиз рахан, куьз рахан?

Хуш рахайтІа халкъди твада худда зун.
Буш рахайтІа, зи вижданди куда зун.
Туш рахайтІа, я рикІ, нани кІудда зун.
Чун и гафар гъинал рахан, низ рахан?
Бес тапарар вучиз рахан, куьз рахан?

Зун кІани тир кІвалени заз тай авач.
Вун кІани тир кьилени заз «гъай» авач.
Табрукъвилини гъилени заз пай авач.
Тушир турус пехилбуруз дуьз рахан.
Зун зи гафар гъинал рахан, низ рахан?
Лагъ, тапарар вучиз рахан, куьз рахан?

1979

Рази хьухъ

На, эй кесиб,
Са шей несиб
Хъайи чІавуз

Килиг цавуз.

На, варлу кас,
Девлет жуваз
Гайи чIавуз
Акбуд къавуз.

Вуна, шаир,
ЦIийи шиир
Гъатнан кьиле,
Чар яхъ гьиле.

Вунни, Нямет, -
ЧIалаз кьимет
Авач гьеле, -
Ацукъ кIвале.
Гъар вахтуниз,
Бахтуниз хьиз,
Вичин кьимет, мас ава.
Гъар бахтуниз
Вич несиб тир кас ава.

Вуна, эй шагъ,
ЧIугвамир агъ.
Вид я, валлагъ,
Заха аллагъ.

Нани, алим,
Чирна илим,
Элдин панагъ
Атом я лагъ.

Эй кIелчи, на
Зи гаф къуна,
Агъузмир къам –
Пис кар я ам.

Эй эл, чна
Цавун чина
Чилин калам
Тийин кIалам.

Гъар бахтуниз,
Вахтуниз хьиз,
Вичин аллагъ – ас ава.
Гъар вахтуниз,
Тахтуниз хьиз,
Вич несиб тир кас ава.

1980

Зи кІвализ ша!

Чил лацу тир. Хъанва чуру.
Ахпа жеда яру-цІару.
Хъижедалди таран пешер
Къиб элквена чил хъиз къуру.

Эй инсанар!
Гатадайла рақлар гару,
Хиялриқай карван хъайи
инсан акваз кІанзаватІа,
Зи кІвализ ша!

Вич хиялрин сарван хъайи
инсан акваз кІанзаватІа,
Зи кІвализ ша!

Йикъар кІватІ жез жезва йисар.
Йисарални парсарал хъиз
пара чІавуз жеда пасар.

Ин йисарин сур кІамара
кар кІевера гъатай ксар –
Эй лукъманар!

Дидедин чІал хуън паталди
тахай чІалал гана тарсар,
Хайи элдиз тІакІан хъайи
инсан акваз кІванзаватІа,
Зи кІвализ ша!

ТІвар къакъан, вич аскІан хъайи
девран акваз кІанзаватІа,
Зи кІвализ ша!

Уъмьур дагъ я, уъмьур дере.
Уъмьур багъ я вулканд къере.
Акур чІавуз уъмьурдин рехъ тушиз шегъре.
Эй жаванар!

Гъатна кІеве,
РикІ гъамиша кІубан хъайи
инсан акваз кІанзаватІа,
Зи кІвализ ша!

Фикир даим алван хъайи
фонтан акваз кІанзаватІа,
Зи кІвализ ша!

Хъижедамаз дустар чара,
Тежедамаз гъич са чара,
Арушдамаз квачир тахсир
гъутлегъар хъиз хам крчара,
Эй уъмьурдин мягъкем пунар!
Гъат тавунмаз мез рақбара мадни пара
Къиле даим тІурфан хъайи
инсан акваз кІанзаватІа,
Зи кІвализ ша!

Захъ кІвал ава гъилел къадай
Дуьньядавай эллер вири,
Захъ сал ава къилел тадай
Ирид цавар, чилер вири.
Захъ чІал ава вичихъ хадай
Планетар, варцар, гъетер,
    дагълар, гъуьлер, чуьллер вири.
Эй алемдим азиз чанар!
Тебиатдин пак мизанар
    рикІин къене амаз дири,
Шаир хъана пашман хъайи
    инсан акваз кІанзаватІа,
    Зи кІвализ ша!
Шиирдикай душман хъайи
    тІурфан акваз кІанзаватІа,
    Зи кІвализ ша!
    Зи кІвализ ша!

1980

Тама

Пакаман яр сих тарари
Чѐб хъиз къацу авуна.
Пакаман чиг ал нулари
Нек хъиз лацу авуна.

Гъава серин. Мадни ширин.
Къуьлерзава къушари.
Чпин мани ширин-ширин
Эзберзава къушари.

Ингъе илгъам – ингъе зи яр
Акъвазнава вилик зи.
МетІел къуна къелемни чар
Гелегъзава гъилик зи.

Ингъе йикъан ал пІузарар
Зи пІузаррал алкІана.
Кис хъана зи шиирдин цІар
Гаф туьтІуьна акІана.

Няналди тама зун
Пагъ атІана ама зун.

1980

Чизва заз

Лугъузва на: «Пис я вун.
Къени ис я вун.
Герек чIавуз кис я вун.
Хесет векъи тавурла,
Шаир хъана куъз я вун?»

Лугъузва на: «Кис я вун,
ЦIай кумачир гъис я вун...
Нани сабур тавуртIа,
Са жизви къал авуртIа,
Гъамиша ферсиз я вун».

Зи пачагъди, зи шагъди
Заз рехъ тагун чизва заз.
Зи элди, зи аллагъди
Ваз рехъ тагун чизва заз.
Заз рехъ тагун чизва заз.

Везир, векил, нуькер, хан
Зи гъар къуьнуьхъ къекъвезва.
Садни, шумуд шпик къван
Фад элкъвена хквезва,
Зи гъар къуьнуьхъ къекъвезва.

ГъакI тирвилай тади кваз
Ийизвач за кIвалахни.
Гзафбуру, дамах кваз,
Хъжен тийиз чIалахъни,
Хъийизмач са кIвалахни.

Фикир икI я: ял къуна,
Халкъар вири какадрун,
Юкъвал дири сад туна,
Амай чIалар хкадрун,
Халкъар вири кхадрун.

Ингъе ният: гъилив чи
Ийин чIуру гъар са кар.
Тади къачур къилив чи
Хъийин чIуру гъар са кар,
Ийин чIуру гъар са кар.

Амма къилиз акъатдач
Диб авачир хиял хам.
Эллерни икI агатдач.
Бамиш жеда и ял хам –
Диб авачир хиял хам.

Чи пачагъдин, чи шагъдин
Акун-такун чизва чаз.
Чи элдин – чи аллагъдин
Гъанихъ чӀугун чизва заз,
Акун-такун чизва заз.

Мад лугъумир: «Кис я вун,
цӀай кумачир гъис я вун...
Гилани чир тахъайтӀа,
Къилени сир тахъайтӀа,
Къур акътай луъз я вун,
Гъелени ферсиз я вун».

1980

Фехри хиябан

Баку. Фехри Хиябан. Къуд пад вири къацу тар.
Хурал цуьквер рахазва паркаравай тегъерда.
Хкаж хъанва накъварилай гъар журедин гуьмбетар.
Налугъуди, эл ава цуьк акъудай шегъерда.

Баку. Фехри Хиябан. Гатун бере. Нисин чӀав.
Садлагъана пакаман нур чкӀана сурарал.
Къванераллай цифраяр башламишна рахаз зав,
Мейитарни, цуьквер хъиз, къвез ацукъна чӀурарал.

Сада «зун къве югъ вилик къейиди я» лагъана,
Сада са къад йис гъадал артухарна вичелай.
Сада «зун цӀайлапанри хайиди я» лагъана.
Сада чирна къилин къван савкъат хъунухъ хцелай.

Сада къве куплет шиир, сада мани туькӀуьрна.
Садани ихтилатна илимдикай, гафункай.
Сад рахана акъулдин чирагърикай куькӀуьрна.
Гъич садани фикирнач инаг суар тахъункай.

Суар къве кам анихъ къакъан пелел алай тир...
Анаг гила тарари элкъуьрнава тамариз!
Гъанихъни, гъа инихъ хъиз, зурба къванер галай тир,
Гила абур виринин гадар хъанва кӀамариз!
Йисар къвез физ алатна дегиш хъана тӀебиат.

Накъ сур алай гъар санал къе цуьк ала, багъ ала.
Хиял дегиш жедай хъиз, дегиш хъана гъар са сят,
Чи кӀвач хкур дуьньядин гъар тамунал рагъ ала.
Фехри Хиябанда зун къекъвена са гзаф тек.
Вишералди инсанар къвез-хъфена вилик зи.
АламачтӀан садални вичин либас, вичин пек,
Абур чпин гъалдилай вири сад хъиз тир рази.

Агъа пата шегъерда рапIрапIзавай либасри.
Амма сабур авачир иесийрин рикIериз.
Зи вилик квай сурарин накъварик квай алмасри
Чпихъ амай кIусарни элкъурзавай цуьквериз.

Баку, Фехри Хиябан. Чемберакент. Дуьзен пел.
Девирдавай яргъариз тухванва зун хиялри.
Вилик хкIур гъар куьни зи мефтIедал тазва гел
Кармашзава гафарни диб авачир суалри.

1981

Тарих кIелна

Тарих кIелна Ватандин –
Мидиядин, Алпандин,
Са пай фена зи чандин...
Диб хкатна зи тандин...

Вилерилай къарагъна зи:
Виш йисарлай вилик квай,
Къе чарадан гъилик квай
Чехи чуьллер,
    дагълар-гъуьлер,
    цавар-чилер
    шегъерар...

Вилерикай карагна зи:
Фадлай чIулав чилик квай,
ВацIарик квай,
    гъуьлуьк квай,
Гъидан-гъадан къуьлуьк квай
Стха эллер,
    хуьрер-кIвалер,
Хуьреравай,
    кIвалеравай
    бегъерар...

Вилерикай карагна зи...
Кефер патай къибле патаз
Къубуяр хъиз авахъзавай,
Хам чилерал алахъзавай
Хазар,
    гъунар,
    половецар,
    хахулар...

Къелемдикай цIай хкатна,
    зав агатна,
Къур акъатай кувари хъиз.
Ялав къуна,
    къилав къуна
    зи вилик квай чарари,

Жакъ-жакъна зи сарари.
 Алемдикай къай хкатна,
                     гар акъатна,
 Аяз гъатай сувара хъиз,
 Къирав къуна,
                     хашлав къуна
                     зи гъилик квай цIарари.
 Алем кана.
 Къелем кана.
 КIарабрикай хъуьмер хъана,
                     зун цIаярал аватна.
 Зи агъ,
                     зи уф,
 Къилер хана,
                     гъилер хана,
 ХкIур цIаяр эх тахъана,
                     мад къаярал аватна.
 Чи кIвалера,
                     чи гъилера
 Чи бубайрин
                     эхир хъанваз
                     акуна заз
 Иранвийрин къилерикай,
 Аранвийрин гъилерикай
 ЦIуругуд лагаьй виш йисариз
                     вуч авуна шеьийри?
 Ширвандикай, Шабрандикай,
 Саяндикай, Сарвандикай,
 Саки вири Ватандикай
 Къемед къацIар кIев хъийидай
                     муч авуна шеьийри.
 Сефевиря –
                     диндин къаяр:
 Гъемеданда битмиш хъайи
                     Гъемеданрин халис таяр –
 Шагъ Исмаил,
                     Жуьнейд,
                     Гъейдер,
 Мирзе Тагъмас
                     Шагъ Аббас
 ФенатIани дуьньядилаь
 Чпин цIуру амалар гваз,
 Къилер хунар,
                     хур гатунар,
 Ламари хъиз ар ягъунар
                     гзафбуруз амукънава
                     гилани кваз
                     адетар.
 Надирарни
                     Къажарарни

ЧукурнатІан дагъ эгълийри,
                                 чпин хайи чилерилай
 Хъфиз хъанач лезгийривай
 Чпин чилел
                                 чпин гъилив
   чпи авур гелерлай.
 Архаяр тир гуържияр
                                 Урусатдив агатна,
   азабрикай хкатна.
 Тек амукъна Царин ватан –
                                 Зи рикІ,
   зи чан,
   зи Лезгистан
 Эбеди яз мугъулрин
                                 кІвачик-кІурук какатна,
   сур тамарив агатна.
 ЦекІуъд лагъай йисариз
                                 къуна кафказ урусри.
 Чпин къилин,
                                 гъилин гъунар
 Къалурна чаз урусри.
 Къад лагъай виш йисариз
                                 хкажнатІан къил чна
 Мусурманар я лагъана,
                                 Мад вахгана шеъийрив –
 Иранвирив гъил чна.
 Совет хъана...
                                 Гъахъ рахана
 26 Комисарди фарман гана,
 ВахганатІан чилер чав
 Мусаватдиз рул тагана
                                 кисна лугъуз
 Гумукънач чи къилер чав.
 Хкана туърерал чан,
 ТуъхкІуърна Азербайжан
                                 лекІрин гъилияй акъудна,
   тарихдикай хкудна.
 Туъркерини лезгияр
 Са пай чпив агудна,
                                 амай пай советрин
   пак рекъяй алудна,
   стулрилай авудна...
 ГъакІ ятІани,
                                 Амазма чун лезги яз.
 Амазма чун...
 Амазма чун
                                 гъилик-кІвачик
   кумаз юзун,
   хъанваз къазун
 Заманадин гуъгуъ яз –

Лезги яз.

1983

Зи КцIар

Мад сеферда ахъайна вил,
фагъумна за дагъ, дере, гъуъл.
Цавун черчин хунча яз чил,
Гуърчегвилел гъейран я зун.
Герчеквилел гъейран я зун.

Чилин винел, цавун кIаник,
Каспид къуьнел, Шагъдин гиник
Са район ква, саки са цуьк,
Вич теквилел гъейран я зун,
Гуърчегвилел гъейран я зун.

Са кьил дагъ я, са кьил аран,
Беден багъ я, вич экв яран.
Юкъ чи рагъ яз Суван, Ларан,
ТIвар я адан КцIар район;
Гуърчегвилел гъейран я зун.

Ина дагъдин багъман я рагъ,
Ина багъдин Лукъман я рагъ.
Инаг, ам вич авай саягъ
Район тушиз женнет я къван,
Дагълар адан зинет я къван.

Ина цуьк я чуьлдин лифер,
Ина чиг я кьиблен кефер...
Инаг, йиф яз йикъан кефер,
Вич гуьзелдин суьрет я къван.

Ина къакъан дагълар гуьзел...
Ина йикъан багълар гуьзел...
Инаг чил я халкъар гуьзел...
Гуьзелвилин рикI я КцIар,
Вич са гъвечIи цуьк я КцIар.

Мад сеферда рамна къелем,
Фагъумна за вири алем.
КцIар хътин гуьзел, бегъем
Гъич са чилни ачунач заз.
Гъич са чуьлни ачунач заз.

Бейкеф тахъуй Азербайжан,
ГъакIни чIехи къадир Ватан.
Къведни рикIиз ятIани кIан,

КцІар вилин нине я зи.
КцІар хайи бине я зи.

Чилин винел, цавун кІаник,
Гъуьлуьн къуьнел, дагъдин гиник
Са район ква – саки са цуьк.
ТІвар я адан КцІар район.
Герчеквилел гъейран я зун.

КцІар – зи рикІ, КцІар – зи чан.
КцІар – зи цуьк, КцІар зи ван.
Даим жаван КцІар жуван
Гуьзел хьунал гъейран я зун.
Гуьзелвилин къурбан я зун.

1984

Лезгияр

Лезгияр – лекъ,
Лезгияр – кІел,
Лезгияр – кас
        несилрикай
                атайди я арадал.

Ахпа абур хъана хел-хел,
Бубайрилай амай эфзел
Къалин руквар
Малар-мулкар,
Гъуьлерин кар
Гъалтайди я гъарадал.
Лекъер дагъда,
КІелер багъда,
Терекдилаь Араздал къван,
Кевер пата,
Касар гъуьлуьн къерехда
Къибле пата,
Магъриб пата
        мадни гъакъван
Хъайиди я бинедлай,
Абур ина
Агъзур-агъзур йисаралди
Несил-несил
        эсир-эсир

        яшамиш жез,
Фейиди я дуьнедлай.
ГъакІ тирвилай
Гъелени и тІвар алай
Лезгидихъ пуд хесет ква:
Лекъвал,
КІелвал,

Итимвал.
Ягъийрини
И хесетар чирна михъиз,
  вагъшийри хъиз,
Гъужумайд я лезгидал.
Лезги лекъ хъиз акурла,
Ажужбур хъиз
  къалурайд я чпи чеб.
Лезги кас хъиз акурла,
Ужужбур хъиз
  машгъурайд я чпи чеб.
Лезги кІел хъиз хъайила,
Мез-гъвел ийиз,
СикІвал хийиз,
Къачурди я гъилиз ам.
Ахпа кІусни инсаф тийиз,
  луматІвилиз,
  жаллатІвилиз,
  вегъейди я гъулуъз ам.
Гъавиляйни
Бубайри тур
  чилер гъиляй акъатна,
Йисаралди дувул кутур
  чуъллер гъиляй акъатна,
Дагъларин са дереда
Хилер атІай
  тар хъиз ама лезгиар.
Гъавиляйни,
  гъидан-гъадан
  кІвачин кІаник
  какатна,
Рехъ алатай
  хвар хъиз ама лезгиар,
Харци гатай
  пар хъиз ама лезгиар.
Яраб чара авач жал?
Ава.
Чпин дидед чІал
Къилел къуртІа тІаратІ хъиз,
Кавказда мад вичин чка
  хъижервал я лезгидиз.
Амма къени гзафбуру
  ахъай тийиз захавал,
Са кІус хкаж хъунни кумаз
  ийиз ава
  чпинбуруз хахавал...
Маса халкъар акун пис –
Им я пис.
Ачух рекъер,
Шадвални хъвер

Ни чирда къван лезгидиз?
Анжах вичи!
Эгер таран дувул тамам
туштІа пичІи,
Адакай мад
Емиш гъидай тар жеда.
Чаз икІ чида –
(фикир я чи)
Касвал кумай
Лекъвал кІамай
лезгийрикай
Мадни лезгияр жеда.

1984

Хъел атана...

Зун лезгидал рахадайла,
Хъел атана «чІехидаз».
«Вун вуж я бес?» лагъайла,
Шел атана
адан патав акукънавай
рехидаз.
Низ чидай къван
Буба лезги,
хва магъул,
хтул урус жедай чІал?
Низ чидай къван
Миллет маса гузвайбуруз
Рахун турус жедай чІал?
Гъар гъикІ ятІан,
Зун лезгидал рахайла,
Хъел атана «чехидаз».
«Зун лезги я» - лагъайла,
Шел атана рехидаз.

1984

Хер алай мани

Са касди ви чІутракай фил авуртІа,
Вавай адан къветрекайни гаф жедач.
Авам ксар геж акъада гъавурда,
Къавал кыле са кІусни инсаф жедач.
Вавай адан къветрекайни гаф жедач.

Цав къакъан я, чил кІеви,
Гъед масан я, гъуъл кІеви.
Къелемда лаш акъазва.
Алемда лаш акъазва.

Гъинай гъида кьил кIеви?

Пехил рикIер пад хъурай.
Набут рекъер яд хъурай.
И дуньяда гъамиша
Шад рикIер азад хъурай.

Эгер за ваз вун угъри я лагъайтIа,
Угъри ятIан, хъел къведа ваз. Къабулдач.
Ви тIвар къуна ришветдикай рахайтIа,
Дугъри ятIан, хъел къведа ваз. Къабулдач.
Угъри ятIан, хъел къведа ваз. Къабулдач.

Цав мили я, чил мили.
Гъуъл мили я, чуъл мили.
Къелемда лаш акъазва.
Вуч хъувурай мад кьили?

Пехил рикIер пад хъурай.
Къаяр-мекъер яд хъурай.
И дуньяда гъамиша
Шад рикIер азад хъурай.

АкуртIа ваз, паб къанатI я, гъуъл къанатI.
Фенвай кIваляй ценер къуна катда вун.
АхкуртIа ваз цав къанатI я, чил къанатI,
Ватан туна гъинихъ рекъе гъатда вун?
ВучайтIани, эх тахъана кIватда вун.

1984

Мехъерин манияр

Кавха

Заз мекъида, чан диде.
Къвезвани зи ван, чан диде?
Заз мекъида кавал гъваш,
Кавхадин свас къавал гъваш.

Дагъдин чина дагъ ава.
Дагъдин чина багъ ава.
Кавхадин свас чирагъ я,
Адан чина рагъ ава.

Заз мекъида, чан диде.
Ваз хъурай зи ван, диде.
Заз мекъида кавал гъваш,
Кавхадин свас къавал гъваш.

Дагъдин синел къав ала.
Тавдин синел къав ала.
Кавха кІваляй катнава.
КІвалин гъенел гав ала.

Заз мекъида, кавал гъваш.
Кавхадин свас къавал гъваш.
Заз мекъида, чан диде,
Хъухъ баладин ван, диде.

Дагъда къаяр бул жеда.
Багъда къаяр бул жеда.
Свас чи кІвализ къведалди
Зи чанда мекъ-фул жеда.

Заз мекъида, чан диде,
Хъухъ зи ширин ван, диде.
Заз мекъида, кавал гъваш.
Кавхадин свас къавал гъваш.

Арачи

Я арачи, арачи,
Ша акъвазмир гара чи.
Мелер ава пара чи,
Къуьлер ама фадра чи.

Я арачи, арачи,
Вахт къачумир пара чи.
Келер ава пара чи.
Гам амазма тара чи.

Я арачи, арачи,
Ша акъвазмир хура чи.
Цуру жеда хара чи,
Вун атІуда яра чи.

Я арачи, арачи,
Ша ягъмир ара чи.
Дустар жедач чара чи.
Ви къил гъатда сара чи.

Я арачи, арачи,
Ша атІумир чара чи.
Вакай тахъуй къарачи,
Чакай тахъуй арачи.

Арачидин мани

Ягъ, гада, ягъ, гада.

Ша манияр лагъ, гада.
Ягъ, гада, ягъ, гада.
Вун я къенин шагъ, гада
Ягъ, гада, ягъ, гада.
Мад чІугвамир агъ, гада.
Ягъ, гада, ягъ, гада.
Вуч хъсан я, пагъ, гада.
Лагъ, гада, лагъ гада.
На манияр лагъ, гада.
Ягъ, гада, ягъ, гада.

Демина манияр

Мехъер кІвале дем ава.
Мехъер кІвале тІем ава.
Мехъер кІвалин гъаятда
Са маса алем ава.

Ша лагъ яран дидедиз.
Ша лагъ чамран дидедиз.
Лезгинка ягъ, капар ягъ.
Ша лагъ сусан дидедиз.

Кайванияр сад хъурай.
Кайванияр шад хъурай.
Гъенел алай къавумар
Вири санал кІватІ хъурай.

Рушар атуй къуълериз.
Сусар атуй къуълериз.
Папари къуъл тавуртІа,
Регъуь хъурай гъуълериз.

Ша лагъ яран бубадиз.
Ша лагъ чамран бубадиз.
Ван чукІурай мехъерин
Вири элдиз, убадиз.

Кайванияр сад хъурай.
Кайванияр шад хъурай.
Гъенел алай къавумар
Вири кІвализ кІватІ хъурай.

Фад атурай тамада.
Шад атурай тамада.
Арачидиз эрекъ це,
Хъвадай такъат куматІа.

Лезги намус

Буба кІвализ хтайла,
Хва къарагънач къулавай.
На лугъун, и чІехи кІвал
Адан гъвечІи кІулавай.
Ван хкажна бубади.
Жаваб гана гадади.
- Чир хъухъ, къенин йикъалай
Зун я азербайжанви.
Гиладак вуч пай ква ви?
Диде кардик экечІна,
Амма вахар вирини
Стхад патаз экъечІна.
«Лезгидикай вучда къван?
Санани тІвар авачир?
Гъич санани са къуллугъ,
Са ферли кар авачир?»
- Бес лезги чІал? Лезги намус?... –
Кас акъатна къапарай.
- Ам лезгидихъ мус хъана, мус?
Куъз герек я тапарар?
Къе гъар юкъуз къве виш кус
Магъулви жезвай чІавуз,
Вучиз на чун вегъизва
Чим кумачир лезги цІуз?
Зун я азербайжанви.
Гъа икІ чукурайди я
Вичин гъалал къулавай
Магъулвиди алпанви. –
Хъалгъана хъиз, гада мад
Акайривай къекъечІнач.
Вучиз ятІан, къуъзуъд фад
Лезгивилив эгечІнач...
Пакад юкъуз куъчедай
Вичин паспорт гъилеваз
Физвай а кас тади кваз.
Жузур чІавуз авайвал
Ихтилатна ада заз.
Ам алатна.
Рахана зун жуваз-жуваз:
«Зун я азербайжанви.
Гъа икІ чукурайди я
Магъулвиди алпанви.
Магъулвиди алпанви».

1984

Хъияхъ къелем

Лезги нямет,
Кевна кбил-мет,
Мадни хелвет
Хъияхъ къелем.
Пис ятІани,
Кис ятІани
Вид я мадни
Лезги алем.
Хъияхъ къелем,
Хъияхъ къелем.

Лезги Нямет,
Куьлли гъурмет,
ГъакІни сервет
КІан жемир ваз
    элдивай.
АкуртІан бул
Азаб-зиллет,
Набут-небгет,
Жемир-яргъаз
    селдивай,
    элдивай.

Шаир анжах
Вичин элдин
Гурлу селдин
Къалин-къалин
Къатарик квай
Паразитри писарда.
Шаир анжах
Вичин кІвалин
Вичин чилин
Ятарик квай
Гъашаратри кисарда.

Кис жедач вун,
Пис жедач вун.
Рагъ амай къван
    дуьньяда.
Лил къатаркай
Куьз жедач вун
Сагъ амай къван
    Дуьньяда.
Лезги нямет,
Рамна зегъмет,
Мадни хелвет
Хъияхъ къелем.

1985

Къудар

Гъар гъи касди гзаф ксар кьейитІа,
«Къегъал я ам» - лугъуда.
Сад масадал гъил хкажна фейитІа,
Къазаматдиз ракъуда.

* * *

Рехъ гъазурай, муьгъ эцигай къегъалдин
ТІварни къадач дуьньяда.
Тур юзурдай, чил гъиликай къавалдин
Шикил жеда рамкада.

* * *

Накъ угъри тир, къе дугъри я тІвар адан –
Ацукънава тахтунал.
Гъич саданни рикІелламач тІвар адан.
Тахсир ала вахтунал.

* * *

Ни гъикІ къуртІа гъакІ жеда
И дуьньядин кар-кІвалах.
Гъарда вичин келледив
Алцумзава гъар кІвалах.

* * *

Ягъсуз ятІа вуж пара,
Гъам я гзаф варлуди.
ГалачтІани гуж пара
Лам я гзаф варлуди.

* * *

Суал гана сада заз:
Дидедин чІал чидан квез?
- Как будто зун тупой я,
Ана дили чир тежез.

* * *

Гуьзел сифет акурла,
НуькІ цуькведал ацукъна.
Цацар рикІиз хкІурла,
Ам чІагана амукъна.

«АгъузайтІа чуру я,
ВинизайтІа спелар».
Гзафбуруз гъавиляй
КІани туш и «чепелар».

* * *

чІехивилин патахъай
Бармакни кьил ккана.
Бармакда лаш акъурла
Къилин мастар чкІана.

Вадар

Кар туьквейла са касди:
«За авурд я», - лугъуда.
Къул туьхвейла а касди,
Тахсир вичик кватІани,
«На авурд я», - лугъуда.

* * *

Варлу хъайи са бенде
Гъакъ хъувунач къапара.
Кесиб хъана са бенде,
Катна мукъва-къилидни,
Гъат хъувуна къакъара.

* * *

Эвел руфун, ахпа жув,
Ахпа масад – им я гъахъ.
Чакъалди хъиз ягъиз къув,
Жуван чене галудмир
Гъинал-гъанал гъахъ-нагъахъ.

* * *

Къиликай дагъ авуртІан,
Гатфарикай зул жедач.
Гъикъван жафа чІугуртІан,
Тарашчивал тавуртІа,
Кесиб кІвале пул жедач.

* * *

Гъич садазни къуьдни гад
Дуьз хъана сад хъайид туш.
Куьн тавуртІа тутгутн хад,
Гъич садазни варлуда

Кис хъана фу гайд туш.

* * *

Кбил авайдаз жедач пул.
Пул авайдаз жедач кбил.
Гъар гафуниз чIугваз къул,
Гъахъ тийижиз, таб кхъиз,
Галудмир на жуван гъил.

* * *

Дуьньядин шагъ пул я къе,
Пул рикIерин фул я къе.
Бензин иви, мотор чан,
Шинни машин нефес, ван,
Ракъ рекъерин руль я къе.

* * *

Чилел гъеле каш ала.
Кбилел гъеле лаш ала.
Лугъузва хъи, чилел хъиз,
Лашар алай кбилел хъиз,
Цавални дашбаш ала.

* * *

Сивиз даIар яна чи.
РикIиз къабар яна чи.
Гафар вири къакъудна,
Чал аршиниз акъудна,
Къилизни пар яна чи.

* * *

КIела, кIела, мад кIела,
КIевиз кIела, фад кIела.
КIан хъижемир якIни чIем,
Агакъзамач мад чи тIем,
Мадарна фу-яд, кIела.

* * *

Амач я хан, я лукI чаз.
Бул я «къачун», «алукI» чаз.
Базар багъа, пул ужуз,
Гуж гумачиз шей къачуз.
КIамач я пек, я рух чаз.

Гатуз чиле цІай жеда.
ХъуьтІуьз кІвале къай жеда.
Гзаф кІвалах авурдан,
Къил са патахъ тавурдан
Хзанда агъ-вай жеда.

* * *

Эвел хуьре бег хъана.
Бег магъалда тек хъана.
Гила шумуд директор,
Гъар са кІвализ ягъиз кІур,
Авазва чаз кІек хъана.

* * *

Эвел хуьре хан хъана.
Хан хуьруьз такІан хъана.
Гилани райисполком,
АтІуз шумуд кІвалин гум,
Къвезва цІайлапан хъана.

* * *

Эвелра чаз ник авай.
Къве яцни са вик авай.
Гила машин-трактор
Бул ятІани, ваз акур
НикІер амач цуьк авай.

* * *

Дуьньяда са гаф ама:
«Цавухъни инсаф ама».
ГъакІ ятІани эвел хъиз,
пад кумачир хивел хъиз,
Гафун сивел каф ама.

* * *

Пабни итим сад я къе.
Шагъни етим сад я хъе.
Къефесдавай къушар хъиз,
Къелемдавай къашар хъиз,
Чун вири азад я къе.

* * *

Дуьньяда са сир ама:
«Чилихъ уба, сир ама».

Амма гъар са шегъерда
Чуьлда жедай тегъерда
Гъар жуьре ничхир ама.

* * *

Цавун гъиле хар ама.
Чилин къиле гар ама.
ГъакI тирвилай дуьньяда
Темягъ амай бомбада
Сефигъ инсанар ама.

Ругудар

- Зи къуншиди Гъамидан
Гъен шткана хтана.
- Кул я ман.
- Ви къунши чи чIехидан
Стул хъана датIана.
- Тул я ман.

* * *

- Куь гадади чи салан
РакIар къуьлуьв кукIварна.
- Нагъахъ я.
- Чи хци куь Мурсалан
Далу гъутув кукIварна.
- Ахмакъ я.

* * *

- Я Мурадхан, куь гада
Кар алакьдай гада я.
- Шад я зун.
- Ам, - лугъузвай Испата, -
Юкъуз-йифиз пиян я.
- Сад я чун.

* * *

Демекда сикI акуна
Рахаз хъанач кацивай.
- КIвалах туш.
Хъел атана дакIуна,
Акъваз хъанач кацивай.
- Дамах туш.

* * *

Прототип шаирдин
Кабинетдиз атана.
- Хам я жед.
«Образ тир ви шиирдин
Итим зун туш» - лагъана.
- Лам я жед.

* * *

- Мурад вилик чІугунва,
Чехид адан вуж ятІа?
- Халу я.
- Чехидан кар акунва
Гъадалайни чІехида.
- Гъахълу я.

* * *

- Зи гъуъл чІалай акъатна,
Завай михъиз къакъатна.
- Бахтавар.
- Вунни бахтлу хъурай ман,
Гъуъл кылелай алатна,
- Лал, санкІар.

* * *

Ихтияр це, «чІехид», заз,
Пехърекай са къвед ийин.
- Ая ман.
- АкІ ятІа на рикІ алаз
Чи кІвалахдик кутур къуьн.
- АтІутІ ван.

* * *

Ихтилатна гъарайна за,
Гаф бишидаз ван хъуй лугъуз.
Ван хъанач.
Милиз рахун къарайна за
Жув ягъидаз кІан хъуй лугъуз,
КІан хъанач.

* * *

ШукІвал хамун кІаник жеда,
Иви хъунихъ къаних жеда:
Аквадач.
Рагъвалдихъ гъа къилих жеда,
Тум атІайла синих жеда:
ДакІвадач.

Къумкъумаяр аквадамаз,
Хар акъатна Алидиз.

- Жимид я.

Чепелухъар аквадамаз,
Хъуьрена ам милидиз.

- Кимид я.

* * *

Хамар чІукда чІумаруфди.
Яраб диде вуж ятІа.

- Бугъубугъ.

Серинарда сив хъатухди,
АмукъайтІа вуч ятІа?

- Цуру тугъ.

Муъжуьдар

Бязибуруз, чин тийир,
Ламран тІварни балкІан я.
Бязибуруз ламар къван.
БалкІанарни такІан я.

Себеб вуч я лугъуз за
Гъар куьчедлай фидайдаз.
Адан себеб чир жеди
Ламни балкІан чидайдаз.

* * *

Акуна заз са билбил
Тарцин хилехъ галукъна.
ШупІ хъана кІуф, хана къил,
Чилел чинихъ алукъна.

Адахъ галай са гъалатІ
Гарув гъужет авун тир.
Муькуьдини – вилик пад
Хъсан фагъум тавун тир.